

VitalPro

ÉPÍTÉSI ÉS KERESKEDELMI
amerikai-magyar Kft.
1126 BUDAPEST, Istenhegyi út 9/d.
HUNGARY
Tel: 355-4614 • Fax: 212-9626

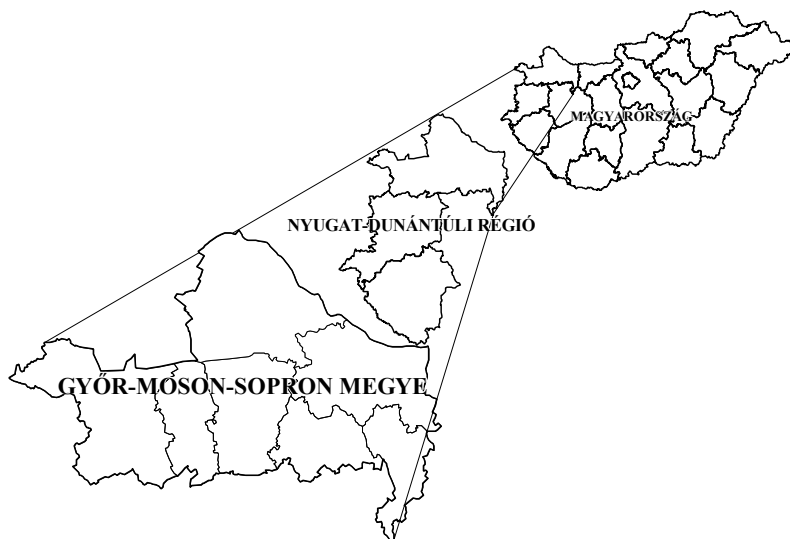
Ökoszféra-
Projekt Kft

„PARTNERSÉG 2007-13 KONZORCIUM”

GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE HOSSZÚ TÁVÚ FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJA

2. KÖTET: KONCEPCIÓ

- 2007 -

Elfogadva a 19/2007. (III. 23.) MTT számú határozattal

Megbízó: Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht.
9400 Sopron, Csatkai E. u. 6.

és

Győr-Moson-Sopron Megyei Területfejlesztési Tanács
9001 Győr, Árpád u. 32.

Vállalkozó: A VitalPro Kft. vezetésével

- az MTA-RKK Nyugat-magyarországi Tudományos Intézet
- a TERRA Stúdió Kft.
- a REGINNOV Kft.
- a PYLON Kft. és
- az Ökoszféra Projekt Kft. cégek konzorciuma

Tervező, témafelelős:

Lados Mihály
igazgató-helyettes
MTA RKK Nyugat-magyarországi Tudományos Intézet
1126 Budapest, Istenhegyi út 9/d.

Készítette:

Grosz András (MTA RKK NYUTI)
Hermann Judit
Lados Mihály (MTA RKK NYUTI)
Wächter Balázs (VitalPro Kft.)

Szerkesztette:

Hermann Judit
Lados Mihály (MTA RKK NYUTI)

TARTALOMJEGYZÉK

1. A MEGYE HOSSZÚ TÁVÚ FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJÁT ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJÁT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK.....	5
1.1. HÁTTÉRFELTÉTELEK	5
1.2. A KONCEPCIÓ ÉS A PROGRAM ALAPELVEI.....	5
1.3. A MEGYE FEJLŐDÉSÉT MEGHATÁROZÓ TRENDEK	7
1.3.1. Globális és Európai Unió trendek.....	7
1.3.2. A megye fejlődését közvetlenül befolyásoló külső és belső trendek	12
2. GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE „JÖVŐKÉPE” ÉS HOSSZÚ TÁVÚ FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA.....	18
2.1. GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE „JÖVŐKÉPE”	18
2.2. HOSSZÚ TÁVÚ CÉLOK	18
2.3. STRATÉGIAI PROGRAMOK (PRIORITÁS TENGELYEK).....	21
1. Humánerőforrás bővítése és megújítása.....	21
2. Gazdasági bázis innovációs környezetének fejlesztése	23
3. Környezet és infrastruktúra fejlesztése	24
4. Térségi együttműködések erősítése.....	26
2.4. A MEGYEI KONCEPCIÓ KOHERENCIÁJA	28
2.4.1. Győr-Moson-Sopron megye fejlesztési koncepciójának illeszkedése a Nyugat-dunántúli régió fejlesztési koncepciójához	28
2.4.2. A megye nagyvárosi fejlesztési koncepcióinak integráltsága Győr-Moson-Sopron megye fejlesztési koncepciójában	31
MELLÉKLETEK	35

Rövidítések

BSE - Bovine Spongiform Encephalopathy (Kergemarha-kór)

EU – Európai Unió

GDP – Gross Domestic Product (Bruttó Hazai Termék)

HEFOP – Humánerőforrás-fejlesztés Operatív program

IKT – infokommunikációs társadalom

JORDES – Joint Regional Development Strategy (for the Vienna-Bratislava-Győr Region – Bécs-Pozsony-Győr közös regionális fejlesztési stratégiája)

K+F – kutatás-fejlesztés

KKV – kis és középvállalkozások

KTM – Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium

MTA RKK NYUTI – Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja Nyugat-magyarországi Tudományos Intézet

MTT – Megyei Területfejlesztési Tanács

SAPARD – Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development (Speciális Csatlakozási Program a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztésért)

TISZK – térségi integrált szakképző központ

VAHAVA – Változás—Hatás—Válasz-program (a kormányzat által finanszírozott, az éghajlatváltozást vizsgáló, az MTA által megvalósított program)

WTO – World Trade Organization (Világkereskedelmi Szervezet)

1. A MEGYE HOSSZÚ TÁVÚ FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJÁT ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJÁT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

1.1. Háttérfeltételek

A megye hosszú távú fejlesztési koncepciójának és területfejlesztési programjának kidolgozásánál az alábbi követelményekből indulunk ki:

- Épüljön a megye korábban kidolgozott fejlesztési dokumentumainak (Győr-Moson-Sopron területfejlesztési koncepciója, 1996 és Győr-Moson-Sopron területfejlesztési programja, 2001) a következő időszakokra is érvényes elemeire.
- Tükrözze a program kidolgozása után bekövetkezett változásokat, a megyére ható új külső és belső trendeket, illetve kapcsolja az új szükségleteket a koncepcióba és a programba.
- Legyen összhangban a Nyugat-dunántúli Régió hosszú távú fejlesztési koncepciójában és programjában foglaltakkal, de egyben tartsa meg a megye sajátosságait, annak határozott egyedi jellegét emelje ki, erősítse meg.
- A koncepció és a program feleljen meg a 18/1998 (VI.23.) KTM rendeletben foglalt a területfejlesztési koncepciók számára előírt tartalmi követelményeknek, de vegye figyelembe az Európai Unió elvárásait, így a 2007-2013 közötti programidőszakra vonatkozóan a Strukturális Alapokkal szemben támasztott követelményeket.
- A koncepció és a program legyen közérthető, a megye területfejlesztési szereplői és lakossága az abban foglaltakat a hétköznapiakban hasznosítani tudja, ugyan akkor ösztönözzön a fejlesztéseket, az erőforrások hatékony és együttes hasznosítására.
- A koncepció és a program vegye figyelembe az elindult reformok és átalakítások hatását és igényét (egészségügy, államigazgatás, kistérségek növekvő szerepe).

1.2. A koncepció és a program alapelvei

A stratégiai és operatív célok elérését megalapozó koncepció- és programkészítés során alkalmazott alapelvek a következők (összhangban az Európai Unióban szokásos alapelvekkel és a regionális koncepcióban megfogalmazott értékekkel):

- ✓ **fenntartható fejlődés** – A koncepcióban és a programban csak hosszútávon fenntartható – társadalmi, gazdasági, környezeti szempontból kiegyensúlyozott fejlődést megvalósító – programokra történik javaslatétel. A fenti dimenziókat nem egymásmellettiségében, hanem ok-okozati összefüggésként kell kezelni. A fejlődés abban az esetben lehet harmonikus, fenntartható, ha a cél a társadalom életminőségének javítása, illetve fenntartása. A gazdaság a jólét megvalósításának az eszköze, a környezet pedig feltétele, azaz egyszerre lehet lehetősége és korlátja is a fejlődésnek, amely fejlődési folyamatban a társadalom, a gazdaság és a környezet viszonyát az osztársadalmi alapra épülő és osztársadalmi részvétellel működő politikai intézményrendszer garantálja. Összességében a fenntartható fejlődés az emberi életminőség javulását jelenti úgy, hogy közben a támogató ökoszisztémák eltartó-képességének határain belül maradunk. (World Resources Institute 1992).
- ✓ **esélyegyenlőség** – A megye egyes kedvező gazdasági mutatói elfedik azokat a belső gazdasági, társadalmi egyenlőtlenségeket, amelyek a régió egyes fejlett és perifériális térségei között tapasztalhatók. Ezek az egyenlőtlenségek a hátrányos helyzetű rétegeket (elsősorban a nőket, romákat, kistelepülésen élőket, megváltozott munkaképességűeket) még súlyosabban érintik. A koncepció és a megvalósítandó program kedvezményezettje lehet a társadalom minden csoportja, annak érdekében, hogy az etnikai, nembeli különbségek ne akadályozzák a régió lakosainak személyes fejlődését, gazdagodását, szociális érvényesülését. A megyén belül az aprófalvas, rossz

elérhetőségű (döntően a megye 85-ös úttól délre elhelyezkedő sávja), valamint környezetileg érzékeny (pl. Szigetköz) területeken élők életkörülményeinek javítását is fokozottan figyelembe kell venni. A programban, mint horizontális cél húzódjon végig a területi felzárkózás.

- ✓ **információs társadalom** – A társadalmi-gazdasági élet szereplői számára a fejlett infokommunikációs (távközlési) technológiákhoz való hozzáférés és az ebben rejlő lehetőségek kiaknázása, (felhasználói készség megléte, tartalomszolgáltatás) a hatékony működés és a versenyképesség alapfeltétele. A fejlesztéseknél tekintettel kell lenni a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok és a munkaerőpiacról kiszorultak igényeire is. Törekedni kell az informatikai eszközök és tartalom-szolgáltatások minél egyszerűbb kezelhetőségére.
- ✓ **foglalkoztatás** – A támogatások során törekedni kell az EU versenyképességi stratégiájával összhangban a teljes foglalkoztatás elérésére. Ennek érdekében szükséges vizsgálni a támogatásokkal megvalósuló fejlesztések munkahelyteremtő hatását, valamint külön figyelmet kell fordítani a kistélepeleéseken a foglalkoztatást helyben nyújtó projektek kitalálására és támogatására. A fejlesztések során törekedni kell a magasabb képzettséget igénylő munkahelyek kialakítására. Az elsődleges munkaerőpiacról kiszorultak foglalkoztatásának ösztönzése elsőrendű feladat, melyet sok esetben képzésnek, közösségfejlesztésnek, mentális tanácsadásnak kell kísérnie.
- ✓ **nyitottság, megújulási készség, kezdeményezőkézség** – Kiemelt figyelmet kell fordítani a tervezés és megvalósítás folyamatában az új kezdeményezések ösztönzésére, illetve az új megoldások keresésére. Az újítás lehet saját ötlet, fejlesztése, vagy más térségben (pl. interregionális együttműködések), szakterületen használt alkalmazás sikeres adaptációja.
- ✓ **partnerség** – A koncepcióban és programban foglalt akciók mindegyike a térség szereplőinek összefogását, közös mozgósítását feltételezi, közös célok megvalósítására vonatkozik. A program megvalósítása során alapvető szükséglet a központi, a különböző szintű helyi közszolgálati intézmények, valamint a magánszféra együttműködése. Kistérségi szinten alapvető szempont a települések együttműködésének ösztönzése közszolgáltatási feladataik ellátása és fejlesztése érdekében. A fejlesztési javaslatokat és célokat az állami szereplőknek a vállalkozók érdekképviselőivel, a civil partnerekkel együttműködésben kell kialakítani. A megyéknek a kistérségekben megjelenő fejlesztési igények megvalósulásának és megvalósíthatóságának támogatását kell figyelembe venni, koordinálni. A gazdaság fejlesztésének is az alapja a vállalkozások, illetve a gazdaságot közvetlenül kiszolgáló közszféra intézményeinek (klaszter alapú) együttműködése. Valós partnerségi együttműködések kialakítására kell törekedni: ami személyes részvételen, kötelezettségvállaláson és kölcsönös erőforrás biztosításon alapul. A partnerségek ösztönzése nemcsak megyén belül, hanem a határokon átnyúló viszonylatban is fontos. Partnerséghez szükséges az együttműködésben érintettek, „így kicsiknek és nagyoknak” is a kompromisszum készség megléte, mely feltételezi a közös érdek megjelenítése az egyéni érdekek rövidtávú maximalizálásával szemben.
- ✓ **területi koordináció, szubszidiaritás** – A fejlesztések tervezése, eldöntése során a megye (megyei önkormányzat, megyei területfejlesztési tanács) a saját kompetenciájában törekszik az adott területegység (kistérségek, nagyvárosi térségek) számára szükséges fejlesztési tevékenységek összehangolt tervezésére, illetve támogatási döntések meghozatalára. A különböző tevékenységek összehangolását és fejlesztési döntések meghozatalát mindig azon a területi szinten kezdeményezi, ahol a tervezéshez, döntéshez szükséges információk rendelkezésre állnak.
- ✓ **addicionalitás** – A koncepciót közép távon megvalósító program tervezett költségvetése feltűnteti a megyében mozgósítandó saját erőt is, hiszen a megye hosszú távú célja elsősorban olyan programok támogatása, melyekben a kedvezményezettek saját forrásaikhoz addicionalisan – az akció megvalósításának felgyorsításához, a jobb minőség eléréséhez kapják a támogatást.

1.3. A megye fejlődését meghatározó trendek

Győr-Moson-Sopron megye fejlődésének mozgástere nem függetleníthető azoktól a folyamatoktól, amelyek globálisan, a világ egészét érintően meghatározóak, de azoktól sem, amelyek közvetlen környezetében, a határai mentén és a megyén belül elindultak, vagy a közeljövőben várhatóan elindulnak.

1.3.1. Globális és Európai Unió trendek¹

A megyei fejlesztési célok meghatározásánál az alábbi globális és uniós várható tendenciák figyelembe vételét tartjuk szükségesnek:

1. Demográfiai trendek alapján a régió és egész Európa lakossága öregszik, *növekedik az idősök által támasztott szolgáltatások, ezen belül pl. a szociális célú ellátások iránti kereslet, illetve az egy munkavállalóra jutó eltartottak aránya.* A lakosság öregedésével párhuzamosan ugyanakkor *csökken az élveszületések száma, ami pl. az iskolákban általánosságban többlet kapacitásokat eredményez.*
2. Településhálózat kapcsán a nagyvárosokból az agglomerációba való kiköltözés mértéke csökken a közlekedés zsúfoltságával párhuzamosan, ugyanakkor folytatódik a kistélepülések előregedése, népességük csökkenése. Ez utóbbi tendencia egyrésztől a kistépüléseken az épített állomány lepusztulásával járhat, ha nem alakul ki a települések új funkciója. Ehhez szükséges *a kistépüléseken működő vállalkozások fejlesztése, újak indításának ösztönzése, a helyi, térségi együttműködések mind teljesebbé tétele.* A fejlődés egyik lehetséges útját jelenti a magas minőségű lakóterületté való átalakulás, illetve turisztikai, üdülési szolgáltatások teljessé tétele. Ugyanakkor az alacsonyabb népességű településeken kevésbé gazdaságos, hatékony az alapszolgáltatások, közszolgáltatások működtetése, mely *ellátások minőségi javítást is szolgáló megszervezése kistérségi koordinációt igényel, amely bizonyos esetekben koncentrációt jelent.*
3. Az Európai Unió polgárai számára az *egészséges, tiszta környezet egyre fontosabbá válik.* Az európaiak számára értékes az *életminőség.* Jólétre, tiszta környezetre, jó egészségre, szociális védelemre és egyenlőségre vágynak. Nemcsak saját maguk, hanem gyermekeik és unokáik számára is biztosítani kívánják mindezt. Egy gyorsan változó világban – amelyben a változás üteméhez való alkalmazkodás komoly kihívást jelenthet a gazdasági kapacitás, a szociális háló és a természet számára – Európa korszerű, és a változásokban élen járó kíván lenni. Közös feladat a gazdasági növekedést, a társadalmi jólétet és a környezetvédelmet kölcsönösen megerősítő lendület megtartása.
4. A külső környezeti trendek közül a legjelentősebb a globális klímaváltozás, amelyet az EU stratégiai dokumentumaiban is ekként kezel (pl. Fenntartható Fejlődési Stratégia, VI. Környezeti Akcióprogram). A globális klímaváltozás hazai következményeivel és teendőivel foglalkozó VAHAVA MTA jelentés szerint csak a kedvezőtlen meteorológiai és környezeti események elleni védekezések több év átlagában éves szinten a GDP 1 %-t kitevő mértékű, évi mintegy 150 – 180 milliárd Ft kiadást okoznak. Ennél jelentősebb lehet azonban a gazdaság működési feltételeinek megváltozásából adódó

¹ A felsorolt tendenciák a Nyugat-dunántúli régió hosszú távú fejlesztési koncepciójának azonos tartalmú fejezetével összhangban az NFH által készített KILÁTÓ, Magyarország fejlődését meghatározó nemzetközi folyamatokról - Az OFK-t megalapozó nemzetközi kitekintés, 2005 – című tanulmány, és az EU Fenntartható Fejlődési Stratégiája, továbbá a VAHAVA MTA program alapján készült, de annak csupán Győr-Moson-Sopron megyére hangsúlyosan érvényesülő elemeit tartalmazza.

közvetlen és közvetett károk mértéke. Az ezekhez való alkalmazkodás, a katasztrófa helyzetekre való felkészülés várhatóan a XXI. század gazdasági és társadalmi folyamatainak egyik jelentős befolyásolója lesz. Ehhez kapcsolódnak a Kiotói Jegyzőkönyvben vállalt európai célok, amik a világszintű 5,2 %-os üvegházhatású gázkibocsátás csökkenéshez képest 8 %-os csökkentést irányoznak elő 2012-ig. Az ehhez való alkalmazkodás *innovatív és korszerű technológiák elterjedéséhez járulhat hozzá, elsősorban az energetikai és a közlekedési szektorban.*

5. Nagymértékben függünk a természeti erőforrásoktól – ideértve a nyersanyagokat, az élelmiszert, az energiát és a földterületet – és a természetes folyamatoktól, amelyek a növekvő mennyiségű hulladékot „elnyelik”. Az ökoinnovációba történő beruházás terén kínáló lehetőségek közül egyre többet ragadnak meg, elsősorban az üzleti szférában. *A fenntartható termékek és folyamatok piacának növekednie kell annak érdekében, hogy kielégítse a gyorsan növekvő globális „középosztály” igényeit a fogyasztói árucikkek és szolgáltatások iránt, mindamelllett, hogy biztosítja a környezetvédelem által megkövetelt minőséget is.*
6. A világban zajló globalizációs és termelési folyamatokból következő kihívások kockázatot jelentenek a régió jelenlegi gazdasági szerkezetére. Az élőkommunka igényes termelési tevékenységek területén a munkabérek növekedésével párhuzamosan csökken a régió versenyelőnye és ebből következően munkahelyek megszűnése várható. Ez a folyamat már elindult, melynek jellemzője a textilipar, ruhaipar, betanított munkára épülő egyszerű folyamatokra lebontott összeszerelő üzemek piaci visszaszorulása. *A munkabéreköltségekből következő versenyhátrányokat csak a munkaerő minősége, kreativitása, rugalmassága tudja ellensúlyozni, elősegítve a piaci igényekhez alkalmazkodó termékszerkezet-váltást.*
7. Azokban az országokban, ahol a termelékenység növekedése nagyobb, gyorsabban bővült a foglalkoztatottak száma, köszönhetően a növekvő jövedelmeknek. Ezért a régióban működő vállalkozásoknál is törekedni kell a termelékenység javítására, melynek alapja munkaerő képzetségi szintjének javítás, illetve az új megoldások, innovációk alkalmazása. A jövedelmek növekedése további keresletet támaszt a szolgáltatások, pl. pénzügyi szolgáltatások, kereskedelem, illetve a szabadidő eltöltéséhez kapcsolódó turizmus, sportolás és többek között elektronikus játékok iránt.
8. A Közép-kelet európai térségben a nagy autóiipari beruházásoknak (összeszerelő üzemek, motorgyártás) köszönhetően rövid távon további piaci bővülésre számíthatnak a járműgyártásban elsődleges, másodlagos beszállítóként tevékenykedő vállalkozások.
9. Magyarországon és Győr-Moson-Sopron megyében is még alacsony az IKT eszközöket alkalmazók köre. Az IKT eszközök relatív alacsony használata a jövőben további piaci lehetőséget jelent az IKT iparágban, miközben az alkalmazásuk elterjesztése további feladatot jelent az oktatásban, felnőttképzésben, infrastruktúra-fejlesztésben és tartalomszolgáltatásban. Kiemelt célcsoportként kell kezelni a KKV-ket, amelyek nagyvállalatokkal összehasonlítva kisebb mértékben használják az IKT eszközöket, miközben a termelékenységük is alacsonyabb.
10. A klaszteresedésnek pozitív hatásai vannak a nemzetközi tevékenységre, exportra. A kisvállalatoknál is megfigyelhető a nemzetközi szerepvállalás, de általában forgalmuk kisebb hányadát exportálják, mint a nagyok. A KKV-k leggyakoribb nemzetközi tevékenysége a beszállítói kapcsolat. A klaszterek vegyesen mutatnak globalizációs (szupranacionális hálózatok) és regionalizációs trendeket (a helyi erőforrások és együttműködők erősödő szerepe). Egyre nagyobb számban kapcsolódnak be multinacionális cégek a helyi együttműködésekbe, emellett a külső kapcsolatok is fontosab-

bak lettek. *A Nyugat- és Közép-dunántúli régiókban megindult klaszteresedési folyamatot- amely Győr-Moson-Sopron megyét is érinti – a szereplők közti együttműködés hatékonyabb koordinálásával szükséges folytatni.*

11. A gazdaságban a hálózatosodás a specializációval és a termelékenység javítására várható törekvéssel párhuzamosan folytatódik. A gyakorlatban ez az egyetlen megoldás a KKV-k versenyképességének javítására. A specializáció csak egy rugalmas, megújulni képes, a technológiát nem csak átvevő, hanem annak fejlesztésében is résztvevő ipari struktúrával, és ennek megfelelő kormányzati, egyetemi-kutatói, fejlesztési, infrastrukturális háttérrel indokolt. Ennek érdekében *fontos a járműiparra alapozott győri versenyképességi pólus program megvalósítása, valamint más klaszterek hasonló módon történő fejlesztése.*
12. A megyében jellemző a gépjárműipar specializációja, mely specializáció elmélyítése sikeres klaszter együttműködések formájában indokolt. A nemzetközi tendenciák azt mutatják, hogy veszélyes egy térség gazdaságának teljes specializációja, mert kiszolgáltatottá tesz sok munkavállalót egy-két iparágban. *Szükséges a klaszteresedés és az általános, lehetőleg a tudás alapú gazdaságfejlesztés között az egyensúlyt megtalálása. Továbbá törekedni kell a régió belüli gazdasági kapcsolatok bővítésére, szolgálva a régió gazdasági önállóságát.*
13. A mezőgazdaságban a fogyasztói tendenciák (egészségtudatosság, bioélelmiszerek,) erősödésével megnő a termékek eredetének ismerete iránti igény, ami *a termelési láncban követhető vertikális együttműködések igényli.* Az ágazatban a nemzetközi piaci követelményeket figyelembe véve a magyar export várhatóan bővíthet, melynek *feltétele a mezőgazdasági vállalkozások termelékenységének javulása, technológiai korszerűsítésük.* A mezőgazdasági vállalkozásoknak további *kihívást jelent a termékekkel szemben támasztott szabványok, magas minőségi követelmények,* amik jelentőségét olyan események is növelték, mint a BSE járvány, vagy legutóbb a madárinfluenza veszélye. A mezőgazdaságban ugyanakkor meghatározó trend a globális WTO tárgyalások eredményeként a protekcionista támogatáspolitiká megváltozása. A közvetlen termelési támogatások fokozatos visszaszorítása már 2013-ig érzékelhető, majd utána fokozott ütemben várható. Ezzel párhuzamosan a Közös Mezőgazdasági Politika keretén belül erősödnek a nem termelési funkciók támogatási céljai, lehetőségei, ami az agrár-környezetvédelem és vidékfejlesztés európai szintű megerősödéséhez vezethet.
14. A helyi szállítások lebonyolítása meghatározó részben továbbra is közúton történik, de a regionális és távolsági áruk szállítását két (vagy akár) három szállítási mód felhasználásával valósítják meg a világban. Fejlett logisztikai központok létrehozására van szükség, és olyan technológiai eljárásokra, melyek csökkentik a szállítmányok módváltásnál eltöltött idejét. Az EU szintjén felismerték, hogy a közúti szállítási igények keltette kereslet kielégítése érdekében épített új gyorsforgalmi utak újabb a környezetre károsabb közúti szállítási igényeket generálnak. A közúti szállítás alternatívájaként növelni kívánja a környezetkímélő megoldások terjedését, mint a vasúti és vízi szállítást, kombinált fuvarozást. A kombinált fuvarozás elterjedésének feltétele az az EU szintű törekvés, szabványosítás, hogy nyomon tudják követni az árut szállító konténerek útját. A vasúti áruszállítás hosszú távú ösztönzése fontos az energiafelhasználás csökkentése, a szennyezőanyagok kibocsátásának és a zaj- és rezgés miatti károk mérséklése miatt is. *A szállításban megjelenő kihívások a megye logisztikai szolgáltatásainak, a többfunkciós szállítási módokat biztosító központok fejlesztését igénylik.*

15. Megújuló energiaforrások térnyerése folytatódik a fosszilis energiáktól való függőség oldása, és a nemzetközi energiapiactól való függetlenedés kapcsán, valamint a környezeti ártalmak mérséklése érdekében. A fenntartható energiával kapcsolatos intézkedéseket az energiaellátás biztonságának növelésére, az éghajlatváltozásra és a helyi légszennyezésre, valamint az energiaellátás biztonságának fokozására való tekintettel hozzák. A megújuló energiák helyben történő felhasználása hozzájárul az energiára fordított kiadásoknak az adott térségbe történő visszaforgatására, ami elősegíti a vidéki térségek fejlődését, a helyi jövedelmek növelését. A környezeti ártalmak mérséklését szolgálja a közlekedésben megvalósuló energiahatékonyság-javítása és az alternatív energiatípusok üzemanyagként való felhasználásának fokozatos elterjedése. *A megyében a megújuló energia felhasználások kapcsán törekedni kell az önálló ellátást biztosító kisebb rendszerek kiépítésére.*
16. Az EU-n belül a tagállamok munkaerőpiacának további megnyitásával folytatódhat a jól képzett, szakképzett fiatalok elvándorlása a megyéből. *Ez rövidtávon munkaerőhiányt okozhat. Kérdés, hogy miként sikerül őket visszacsábítani a megyébe.* Ennek feltétele: megfelelő életkörülmények, magasabb jövedelmek és vonzó munkahelyek, fejlődő gazdaság, kötődés erősítése érdekében helyi közösségek működése.
17. A megyének az országos szinten relatív magas fejlettsége nem feltétlenül mutatkozik meg az önkormányzatok saját bevételeiben. Ez a szempont különösen felhívja a figyelmet *a belső erőforrások és fejlesztési potenciálok hatékony kihasználására, valamint olyan fejlesztésekre, melyek mindinkább törekednek a magántőke mozgósítására, valamint a közösségi szolgáltatások működési költségeinek csökkentésére.*
18. EU 2013 utáni kohéziós politikájában várható a jelenlegi koncepció folytatása, miszerint az EU a legelmaradottabb térségek felzárkóztatására, illetve a többi térség versenyképességének javítására koncentrál. Az új, balkáni államok várható csatlakozásával, illetve Törökországnak nyújtandó nagyobb felzárkózási támogatásokkal, valamint a Nyugat-Dunántúli régió és Győr-Moson-Sopron megye a korábbi évekhez hasonló, másokhoz viszonyítva gyors ütemű fejlődésével számolva valószínűsíthető, hogy a régió és ezzel a megye is kiesik a legkedvezményezettebb régiók köréből. Ez azt jelenti, hogy a jövőben bizonyos alpinfrastruktúra fejlesztésekre kevesebb forrás áll majd rendelkezésre. Várható, hogy az EU versenyképességi és kohéziós politikájára fordítandó összegek GDP arányára vetítve érdemben nem nőnek, miközben a források több ország között fognak megoszlan. Ez mindenesetre azt vetíti előre, hogy *a megye potenciális kedvezményezettjei a jövőben minden bizonnyal kevesebb egy főre jutó közösségi támogatásban fog részesedni.*
19. Az Európai Bizottság nagyszabású növekedési és munkahely-teremtési stratégiát fogadott el 2005. február 2-án. A remények szerint a javasolt intézkedések 2010-ig 3 százalékkal növelhetik GDP-t és mintegy 6 millió új munkahelyet teremtenek (ennek jelentős részét a K+F szférában), vagyis a megújult stratégia két gazdasági prioritásra:

- a tartós növekedés beindítására és
- új munkahelyek teremtésére összpontosít.

E célok a koncepció szerint három elem bevezetésével valósulhatnak meg:

- Európának vonzóbbá kell válnia a befektetés és a munka számára;
- A tudás és az innováció kell, hogy legyen az európai növekedés motorja;
- Az uniós politikákat úgy kell kialakítani, hogy a vállalkozásoknak lehetőségük nyíljon több és jobb munkahelyek létrehozására.

A tudás és innováció fejlesztésével kapcsolatos, feladatok tekintetében a fenti három elemet a koncepció az alábbi célokra osztotta:

- A belső piac kiszélesítése és mélyítése,
- Az európai és a nemzeti szabályozások javítása,
- Nyitott és versenyorientált piacok biztosítása az Unión belül és kívül,
- Az európai infrastruktúra kiterjesztése, fejlesztése,
- A kutatásra és a fejlesztésre fordított befektetések növelése és javítása,
- Az innováció, az információs technológiák alkalmazásának és a források fenntartható módon való felhasználásának megkönnyítése,
- Meghatározó európai ipari background kialakulásához való hozzájárulás,
- Több embert kell vonzani a munkaerőpiacra, a szociális ellátórendszereket modernizálni kell,
- A munkavállalók és az üzemek alkalmazkodóképességének, valamint a munkaerőpiac rugalmasságának javítása,
- Az oktatás és a képzés színvonalának javításával nagyobb befektetés a humán erőforrásokba.

A fenti célokhoz a Győr-Moson-Sopron megyének is alkalmazkodnia kell, mely összefüggésben van a régióknak nyújtott és a megyében felhasználható Európai Unió felzárkóztatási támogatások felhasználásainak céljaival.

Várható, hogy a fentiekben röviden bemutatott gazdaságfejlesztési stratégia megvalósítása 2013 után is folytatódik az EU-ban.

Negatív forgatókönyvek

Ugyan a trendekből közvetlenül nem következik, de meg kell vizsgálni, hogy milyen teendők vannak a megye számára kedvezőtlen gazdasági, biztonságpolitikai folyamatok alakulásakor. Három, a világ egészére kiható tényezőt tartunk kiemelendőnek a megye szempontjából:

1. Energiafüggőség, energia ár
2. Terrorizmus hatása a kereskedelemre és a turizmusra
3. Globális klímaváltozás

1. Alapvető kérdés, hogy a globalizált világgazdaságot milyen negatív befolyás éri, illetve miként alakul a nagyhatalmak gazdasági fejlődése. Amennyiben az arab országok demokratizálódásának kényszerítési folyamata elhúzódik, nem várható, hogy a kőolaj termelés piacán nyugalom és ezzel együtt tartós árcsökkenés lesz. Továbbá bizonytalan Oroszország és a volt szovjet utódállamok közti politikai kapcsolat alakulása. Ez a két veszély **energiafüggőség** szempontjából kiszolgáltatottá teszi az országot, a régiót és a megyét egyaránt.

Győr-Moson-Sopron megyében napjainkra a települések 98%-ban elérhető vezetékcsatlakozású gáz. A városi távfűtő-rendszerek is az elmúlt évtizedben átálltak a gázra. Ez jelentősen megnövelte a megye gázenergiájának való kitettségét. Erre *csak az energiafelhasználás csökkentése, a több lábon álló energia beszerzés, illetve a saját erőforrásokon alapuló, alternatív energiatermelés ösztönzése nyújt kisebbfajta biztonságot.* A megyében, a térség adottságaihoz igazodva elindult a szélerőművek építése és más alternatív energiaforrások (biomassza, geotermikus energia, napenergia) alkalmazása, az energia rendszerbe történő bekapcsolása.

2. Veszélyt jelent a **terrorizmus**, amely a globális kereskedelem, a világméretű turizmus töretlen fejlődését gátolhatja.

Győr-Moson-Sopron megye, elsősorban az elmúlt másfél évtizedben a megyébe települt külföldi tőkén keresztül a globalizáció közvetlen résztvevőjévé vált. A bezenyei 'Euro-Vegas' mega-beruházás – Bécs és Budapest között – az egyetlen világméretű turisztikai desztináció lehet a megyében. A lehetséges veszély ellensúlyozására javasolt a *helyi természeti adottságokon, gazdasági hagyományokon alapuló termék-előállítás és belső kereskedelmének ösztönzése*. Ebben jelentős szerepet vállalhat a Nyugat-magyarországi Egyetem, valamint a megye gazdasági kamarái.

3. Környezeti szempontból a legkomolyabb veszélyt a már ma is megfigyelhető **globális klímaváltozás** hatásai jelentenek, amelyek alapvetően érinthetik a gazdaság működési feltételeit, illetve ezen keresztül és közvetlenül is társadalmi folyamatokat.

A megye kiváló adottságú termőterületekkel, valamint a Duna hármashatár térségében, Közép-Európa legnagyobb földalatti ívóvíz készletével rendelkezik. A klímaváltozás ezen adottságainkat befolyásolhatja kedvezőtlenül. Az erre való felkészülés, a környezeti kockázatok megelőzése *mind innovációs, technológiai fejlesztéseket, mind az oktatás, képzés terén intézkedéseket igényelnek*. Nemzeti szinten szükséges a klímaváltozás hatásainak felmérése, az országon belül pedig a hatások területi jellemzőinek a feltárása.

1.3.2. A megye fejlődését közvetlenül befolyásoló külső és belső trendek

A Regionális Hálózati Tervező Intézet 2006. június 13-i szombathelyi rendezvénye keretében, a jelenlévő megyei szakemberekkel áttekintésre került mindazon jelentősebb pozitív és negatív folyamatok, amelyek befolyásolták/befolyásolják a megye fejlődését és 2001-től, a jelenleg érvényes program elfogadását követően alakultak ki. A mintegy 30 jelzett folyamatot néhány, elsősorban nemzetközi intézményi kapcsolattal egészítettük kis és összességében a tényezőket az alábbiak szerint csoportosítottuk:

1. A külső térhez való kapcsolódásban bekövetkezett és várható változások

- Az 1998-ban megalakult *Eurégió West/Nyugat Pannónia* 2001-ben kidolgozta, az Eurégió tanácsa, valamint az alkotó magyar megyék és Burgenland tartomány elfogadta az *Eurégió jövőképét* tartalmazó stratégiai fejlesztési dokumentumot, amely az osztrák-magyar határ-menti kapcsolatok egyik irányítúje a következő egy-másfél évtizedben.²
- A Győr-Moson-Sopron Megyei Közgyűlés és a Csallóköz-Mátyusföldi Regionális Társulás által 2001. januárjában megalapította a Hármashatár Eurorégiót. Az alapító okiratban meghatározott földrajzi területen az Eurorégió ad keretet a társadalmi szervezetek, egyesületek, intézmények, állampolgárok közötti sokoldalú együttműködésre, az EU-csatlakozásból fakadó problémák megbeszélésére és kezelésére, a határon átnyúló területfejlesztési programok, koncepciók egyeztetésére. *A gazdaság, a környezetvédelem, a kultúra, sport és egyéb területeken az együttműködés lehetőségei szinte korlátlanok és kiterjeszthetők nem csak magyar-magyar, hanem magyar és szlovák nemzetiségűek között is.*
- Az osztrák-magyar-szlovák hármashatár, sőt a Dél-morva térséggel kiegészülve négyes-határ térségében, a két főváros, Bécs és Pozsony együttműködési terében egy új közép-európai gazdasági növekedési tér, pólus kezd formálódni. Ennek tudatos kihasználására írta alá Győr-Moson-Megye közgyűlésének elnöke is 2003. decemberben az alsó-ausztriai Kitseeben a *CENTROPE* együttműködést létrehozó nyilatkozatot. Az

² Részleteket lásd www.burgenland.at és a www.westpa.hu portálok eurégiós web-oldalán.

együttműködés megerősítéséről 2005. áprilisban a felek ismét nyilatkozatot írtak alá a szintén alsó-ausztriai Saint Pöltenben. A Bécs-Pozsony-Győr hármashatár térségre *JORDES+* címmel készült stratégia 2005. szeptemberében, míg a CENTROPE jövőképe (CENTROPE VISION 2015), amely magában foglalja a *JORDES+*-ban megfogalmazott „Zöld Közép” és a „Bioszféra növekedési régió” alapelveket is, 2005. áprilisban készült el.³ Ezen alapelvek érvényesítése Győr-Moson-Sopron megye számára is meghatározó a következő egy másfél évtizedben.

- 2004. május 1-től Magyarország az Európai Unió tagországává, s ezzel nem csupán az uniós döntések kedvezményezettjévé vagy elszenvedőjévé, hanem annak tudatos formálójává is vált.
- A döntési helyszínekhez való közelebbi jelenlét érdekében a Nyugat-dunántúli régió 2005. júliusban *képviselői irodát nyitott Brüsszelben*, amely rövidebb tanulmányutakra Győr-Moson-Sopron megye nemzetközi referensét is fogadta és várhatóan a megye más területfejlesztői szereplőit is fogadja a jövőben.
- 2006. tavaszán a Megyei Közgyűlés úgy döntött, hogy másfél évtized közös munka után megszünteti a tagságát az *Alpok-Adria Munkaközösségben*.⁴ A szervezetben való együttműködés az uniós taggá válás hosszú időszakában jelentett hasznos kapcsolatokat a megye számára. Napjainkra a szervezet területi kiterjedése túlhaladottá vált. Az előző évtized végétől az egyes tagmegyék/tartományok a területileg kisebb léptékű, az együttműködés konkrétabb előnyeit megragadó/biztosító, jellemzően eurégiós keretek irányába mozdultak el.
- 2006. végére elkészültek a határ menti együttműködésekhez ösztönző, segítő, azoknak keretet adó 2007-2013-as uniós programidőszakra szóló *osztrák-magyar és szlovák-magyar program dokumentumok* (Ausztria-Magyarország Területi Együttműködés Program 2007-2013; Magyarország-Szlovákia Területi Együttműködés Program 2007-2013).
- 2007. decemberétől a Schengeni irányelvek átvételével középtávon az osztrák és a szlovák határ szabadon átjárható lesz, ami a gazdasági, a kereskedelmi és egyéb szolgáltatási szektorokban a meglévő együttműködések növekedésének kínál teret. *Az együttműködések azokban az esetekben lehetnek szélesebb körűek, ahol ezt nyelvi problémák nem akadályozzák.* Nagytérségi kapcsolatok tekintetében a megye a Bécs-Pozsony-Budapest növekedési zónában helyezkedik el. *Ez a földrajzi elhelyezkedés további lehetőségeket nyújt a kutatás-fejlesztési, oktatási és gazdasági együttműködésben rejlő kölcsönös előnyök kihasználására.*
- Várhatóan 2010-ben a szomszédos Ausztria viszonylatában is a munkaerő szabad áramlásával lehet számolni. A jelentős bérkülönbségek fennmaradása miatt várhatóan a magyar munkaerő további, határ menti munkavállalásával számolhatunk, ami rövidtávon a munkanélküliség csökkentéséhez, de egyes szakterületeken a képzett munkaerő hiányához vezethet. A Szlovákiával fennálló szabad munkaerő áramlás következménye egyelőre Győr és Mosonmagyaróvár térsége számára pozitív, hisz az iparban mérsékli a betanított- és segédmunka munkaerő hiányát. *A határ menti munkaerőpiaci kihívásokat leginkább a lakosság szélesebb rétegeinek, a gazdasági igényekhez jobban alkalmazkodó alap- és szakképzettségi szintjének javításával lehet kezelni.*

³ Részleteket lásd www.rkk.hu/nyuti web-oldalon a *JORDES+* stratégia, www.europaforum.or.at web-oldalon a CENTROPE dokumentumok.

⁴ Az Alpok-Adria Munkaközösségről lásd www.alpeadria.org honlapot.

2. Közigazgatási-területfejlesztési változások:

- A megye területe és népessége újabb 6 település – *Bakonygyirót, Bakonyszentlászló, Fenyőfő, Románd, Sikátor, Veszprémvarsány* – Veszprém megyétől 2002-ben történt átsatlakozásával bővült.
- 2000-ben *Pannonhalma*, 2001-ben *Tét*, 2004-ben pedig *Jánossomorja* vált várossá. Ezzel kiteljesedett a megye 1993-ban vázolt kisváros fejlesztési koncepciója. A koncepcióban megjelenített potenciális városok közül mára csak *Beled* nem városi jogállású település. A megyei kisváros hálózat megerősödése, a városi szolgáltatásoknak (pl. okmányiroda) az adott kistérség lakóihoz való könnyebb, gyorsabb elérhetőségével segítheti a megye elmaradott térségeiben a leszakadás megállítását.
- A 2003-es KSH statisztikai kistérség felülvizsgálat eredményeként, a megye kezdeményezésére és a kormányzatot a témában képviselő Megyei Közigazgatási Hivatal a Megyei KSH Igazgatóság egyetértésével, a néhány évvel korábban a Győri statisztikai kistérségről leválasztott *Pannonhalma-Tét statisztikai kistérség két önálló kistérségre vált szét*⁵. A szétválást a két kistérség földrajzi elkülönülése, a történelmi hagyományok (mindkettő önálló járás volt), valamint a társközpontok várossá válása indokolta.
- A megye minden KSH statisztikai kistérség felülvizsgálat alkalmával kezdeményezte, a Beled és Lövő között elhelyezkedő térség önálló statisztikai kistérségként való megjelenítését. Az eddigi próbálkozások sikertelenek voltak. A Győr-Moson-Sopron Megyei Területfejlesztési Tanács 2007-ben újabb korrekciókat kezdeményezett. A Tanács 13/2007. (II.28.) MTT számú határozata támogatja Agyagosszergény község átsorolását a Kapuvári kistérségből a Sopron-fertődi kistérségbe. A Tanács 14/2007. (II.28.) MTT számú határozata pedig támogatja az „Alpokalja” önkormányzati társulás és Sopronkövesd kezdeményezését, hogy a Sopron-fertődi kistérség déli részén *17 településsel* új kistérség jöjjön létre.
- 2004-ben kormányrendelet, 2005-ben törvény⁶ ösztönözte a *komplex kistérségi társulások* megalakulását. Ezek a szabályozók az önkéntes társulási modelltől áttértek egy pénzügyi szabályozókkal és ösztönzőkkel kikényszerített társulási együttműködési rendszerre, ugyanakkor egyfajta elmozdulást jelez a kistérségi önkormányzati szint alakulása felé.
- Az 1996. évi területfejlesztési törvény és az 1998-ban elfogadott Országos Területfejlesztési Koncepció alapján háromévenként a Kormány felülvizsgálja a kistérségek és a települések területfejlesztési célú *kedvezményezett besorolását*. Ezek során a megye kedvezményezett településeinek száma jellemzően szűkül. A következő időszakra a jelenleg átmeneti kategóriába sorolt Pannonhalmi kistérséggel tovább szűkülhet ez a kör. Ugyanakkor a jelzett kistérségen kívül, a jelenleg nem kedvezményezett Kapuvári kistérség is az elmaradottság jegyeit mutatja. Szükséges egy erős megyei és régiós lobbis a kistérségi és települési kedvezményezett besorolás alapját képező számítások átalakítására, mert a jelen mutatórendszer jobbnak mutatja egyes kistérségeink helyzetét, mint azok relatív helyzete valójában.⁷

⁵ Lásd: A kistérségek megállapításáról, lehatárolásáról és megváltoztatásának rendjéről szóló 244/2003. (XII.18) Kormányrendelet.

⁶ Lásd: a többcélú kistérségi társulások támogatására vonatkozó 65/2004. (IV.15.) Korm. Rendelet és 2004. évi CVII. Tv. (XI.18.) a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról; 2004. évi LXXV. törvény a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi törvény módosításáról.

⁷ Lásd: „Nyugat-dunántúli kistérségek sajátosságai - A régió helyzetelemzése térségi megközelítésben” c. tanulmány (MTA RKK NYUTI, Győr, 2005)

- Az 1996. évi XXI. tv. lehetőséget ad arra, hogy a több megyét, illetve régiót érintő közös célok érdekében térségfejlesztési tanácsot hozzon létre. A Győr-Moson-Sopron Megyei Területfejlesztési Tanács 49/2006. (XII.1.) MTT számú határozatában társalapítóként létrehozta a „Szigetköz – Felső-Duna mente” Térségi Fejlesztési Tanácsot.
- Lényeges kérdés, hogy marad, vagy megszűnik a megye, mint önkormányzati és/vagy területfejlesztési egység. A jelen folyamatok arra mutatnak, hogy a megye önkormányzat, mint önkormányzati és államigazgatási szint, stagnáló feladatrendszerrel és marginális középszintű önkormányzati szereppel (szereptelenséggel), míg a megyei területfejlesztés (Megyei Területfejlesztési Tanács és a döntési kompetenciájába tartozó források elosztása) szűkülő feladatokkal és forrásokkal a jelen kormányzati és várhatóan most kezdődő uniós program időszak egészében is megmarad.

3. Humán erőforrások, munkaerő, képzés:

- *pozitív tényezők*: munkaerő-piaci paktumok készítése, győri egyetem megalakulása, kooperációs kutatóközpontok és regionális egyetemi tudásközpontok létrejötte (Széchenyi István Egyetem Győr, Nyugat-magyarországi Egyetem Sopron)
- *negatív tényezők*: képzés és munkaerő-piac hiányzó összhangja, hiányos intézményrendszer (pl. TISZK), kihasználatlan HEFOP

4. Gazdaság:

- Kiteljesedett és bővülő a korszerű telephelyi kapacitásokat biztosító ipari parki kínálat: kisvárosi és községi ipari parkok létrejötte, új potenciális, jelentős helyzeti energiával rendelkező kapacitások kiépülése (Győri Nemzetközi Ipari Park területének bővítése, Győr-Gönyű Kikötőhöz, illetve a Győr-Pér Repülőtérhez kapcsolódó területek logisztikai lehetőségei és elérhetőségének javítása).
- *Befejeződött a mezőgazdaság átalakítása*, mely vegyes képet mutat: elaprózott birtokrendszer, jelentős mezőgazdasági terület van külföldi (döntően osztrák) tulajdonban, 5-6 stabil termelő és kevés feldolgozó működik. Ez utóbbiak között elindult egy kiválasztódás ugyanazon élelmiszeripari ágazatokhoz kapcsolódóan: egyszerre lehetünk tanúi leépülésnek és az uniós csatlakozásból előnyt kovácsoló fejlődésnek a megyei húsiparban, gabonaiiparban, a konzerviparban és az édesiparban.
- A 2001-2002-ben megvalósuló *Széchenyi Terv* keretében a megye termál és gyógyfürdőinek egy része megújult, elmozdult a napjainkban piacképes wellness és élmény szolgáltatások biztosítása irányába (pl. Győr, Lipót). Ugyanezt megtette a magántőke is a szállodák egy részének wellness szolgáltatási rendszerének kialakításával, illetve új kapacitások létrehozásával (pl. Dunakiliti). A meglévő kapacitások jelenleg soproni dominanciáját területileg jelentősen átrendezheti a Mosonmagyaróvár térségében tervezett két mega-beruházás (Bezenye, Máriakálnok).
- Új típusú turisztikai kínálat megjelenése: helyi termékre alapozott fesztiválok elindulása (pl. alma, perec, kenyér), turisztikai vonzerők növekedése a helyi védelmet élvező létesítmények szaporodó listájával.

5. Közlekedés:

- Megkezdte működését a Győr-Gönyűi Kikötő és a Győr-Pér Repülőtér. Mindkét rendszer forgalma folyamatosan növekszik, illetve mindkét rendszer további fejlesztése szükséges. A kikötő esetében az európai V. közlekedési folyosó Bécs-Budapest szakaszára történő ráfűződés egy 10 km-es szárnyvasút megépítésével és a rakpart szakasz további bővítése valósulhat meg leggyorsabban, míg a repülőtér esetében pedig a fogadó épület és a logisztikai bázis fejlesztése.

- 8-10 éve elindított, *elkészített tervekkel* rendelkezik a megye valamennyi úthálózati elemére: gyorsforgalmi utak, fő- és mellékút hálózat, önkormányzati utak, kerékpár utak. Ugyanakkor a térség országon belüli relatív fejlettsége, az átlagost meghaladó elérhetőségi viszonyai miatt a megyébe érkező közlekedésfejlesztési források mérsékeltek és a meglévő úthálózat folyamatos romlása tapasztalható.
- Az új évtized kezdetére egyre markánsabban jelent meg a Nyugat-dunántúli régió ún. *Észak-déli (növekedési) tengely* fejlesztésének igénye. Egyre inkább sikerült az elképzelést egy új európai léptékű folyosó, a történelmi hagyományokkal is rendelkező balti-adriai tengely ('Borostyán-út') részeként értelmezni és a nemzeti közlekedéspolitikai hosszú távú terveiben a megvalósítás reményét néhány évtizeddel közelebb hozni.
- 2007. decemberétől a Schengeni irányelvek átvételével középtávon az osztrák és a szlovák határ szabadon átjárható lesz, amely lehetővé teszi a határ közeli utak fejlesztését, több évtized szünet után azok újrahasználatát.
- A *Párizs-München-Bécs-Budapest gyorsvasút* fejlesztése potenciális győri megállóval tovább segítheti a megye ráfűződését Európa fejlett térségeire.

6. Alternatív energiaforrások használata iránti fogékonyság megjelenése, erősödése, de

- Még kevés kapacitás épült ki, sőt a szélenergia hasznosítását kezdetben a természetvédelemmel kapcsolatos konfliktusok, napjainkban pedig nemzeti szintű adminisztratív akadályok gátolták/gátolják.
- geotermikus energia alulhasznosíthatósága

7. Környezet- és természetvédelem:

- 'Duna-ügy' és ezzel együtt a Szigetközhez kapcsolódó problémák lezáratlansága
- Fertő-táj Világörökség és az ahhoz kapcsolódó menedzsment kapacitás létrejötte
- Határ menti természetvédelem és fenntartható közlekedés és turizmus koncepció a Fertő tó körül összekapcsolása
- Natúrparkok létrejötte (Soproni hegység, Pannonhalma-Sokoró)
- határ menti zöldfolyosók
- Az érintett régiók és megyék fejlesztési tanácsai, valamint kistérségi társulásai megalakították a „Szigetköz – Felső-Duna mente” Térségi Fejlesztési Tanácsot

A felvázolt folyamatok tükrében a csoport megvizsgálta, hogy a megye jelenleg érvényes fejlesztési programjában meghatározott jövőképet és fejlesztési irányokat. *Vajon az új programidőszakban mennyire tartható a megye zászlóshajó szerepét hangsúlyozó jövőkép?* A jelenlévők egyetértettek abban, hogy a jövőképben megfogalmazott értékek – magasan képzett, kreatív humán tőke; versenyképes gazdaság; természeti és környezeti értékek megóvása – továbbra is meghatározók a megye számára, de a cél nem a zászlóshajó szerep fenntartása, hanem inkább az ebben a térségben elérhető életminőség és annak fenntarthatósága. Ez jobban kifejezi azt a szándékot, hogy nem a többi megye közül való kiemelkedés a lényeges, hanem a megye egészére kiterjedő életminőség javulás, a '*Jó itt élni*' érzés kialakulása.

Ezt követően azt tekintette át a csoport, hogy mennyire képes a jelenlegi prioritás és intézkedés rendszer a megújított jövőkép irányába mozdítani Győr-Moson-Sopron megyét. A jelenlévők sem a horizontális, sem az ágazati célokat, prioritásokat tekintve – két kivételtől eltekintve – nem jeleztek hiányokat, illetve érvényüket veszített célokat, célkitűzéseket. A humán erőforrás prioritás bővítését javasolták egy a társadalmi tőke, az 'ittthon tudat' fejlesztését segítő intézkedéssel. Az 'Agrármegújulás' intézkedés esetében pedig természetesen a megvaló-

sítás feltételeit már nem a SAPARD program, hanem az agrár és vidékfejlesztési terv és operatív program fogja meghatározni.

Ezek a fejlesztési irányok összhangban vannak a régióra kidolgozott fő fejlesztési célokkal is, így a megyei koncepciónak a régió koncepcióba történő integrálása nem jelent nehézséget. A megyei célok között egyedül a területi felzárkózás nincsen nevesítve. A jelenlegi megyei program teljes egészében a megyén belüli területi felzárkózásról szól, hiszen annak kedvezményezettjei, beavatkozási területei között a megye két nagyvárosa nem szerepel. Az új megyei koncepciónak a megye nagyvárosainak fejlesztési célkitűzéseit is integrálnia kell! A területi felzárkózást pedig a program horizontális, amennyiben alkalmazható, minden program-elem kidolgozásánál figyelembe kell venni.

2. GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE „JÖVŐKÉPE” ÉS HOSSZÚ TÁVÚ FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

Az 1. kötetben leírt stratégiai politikai kereteket és a megye egyes erősségeit, gyengeségeit és egyéb sajátosságait, illetve a fentiekben bemutatott globális trendeket és a megyére közvetlenül ható külső és belső folyamatokat át kell ültetni a hosszú távú fejlesztési koncepció, illetve a középtávú területfejlesztési program alkotóelemeibe. Ennek érdekében meg kell határozni:

- a megye jövőképét, azt a célállapotot, amelyet a megye a következő egy-másfél évtized során el kíván élni;
- a jövőkép elérését segítő hosszú távú célokat; valamint
- a rövid- és középtávú célkitűzéseket.

2.1. Győr-Moson-Sopron megye „Jövőképe”

A stratégiai politikai keretek és a megye adottságai a következő „Jövőkép” megfogalmazását teszik lehetővé:

„Győr-Moson-Sopron megye - a magasan képzett, kreatív humán tőkére támaszkodó innováció-orientált versenyképes gazdaságával, természeti és környezeti állapotának mintaszerű megóvásával és kiszélesedő kapcsolataival - élhető és otthonos megyévé válik.”

Ennek a „Jövőkép”-nek az elérését megvalósító program szlogenszerűen úgy is megfogalmazható, hogy

„GYŐR-MOSON-SOPRON - AZ OTTHONOS MEGYE”

2.2. Hosszú távú célok

A fentiekben megfogalmazott „Jövőkép” elérése érdekében a megye számára hat *stratégiai cél* fogalmazható meg:

1. A humán erőforrások diverzifikált fejlesztése
2. A gazdaság szerkezetének és feltételeinek javítása
3. A környezet minőségének javítása.
4. A településhálózat és az infrastrukturális rendszerek adottságainak bővítése
5. A multi- és interregionális kapcsolatok tereinek erősítése
6. A megye szervező és térségfejlesztő szerepének erősítése

Egyértelművé vált, hogy egy új minőségi szakaszhoz közeledik a megye fejlődése. Ebben a szakaszban ugyan még bővíteni kell a település és a térségi ellátás infrastrukturális és intézményi bázisait, ám ezek mellett jelentősen szükséges növelni a termelés és az életkörülmények minőségét emelni képes tényezőket. Az erőforrásokból egyre nagyobb hányadot kell átcsoportosítani a lakosság életkörülményeinek gyarapítására, ezen belül a képzés és oktatás színvonalának fejlesztésére, a környezet állapotának javítására, a település és térségek értékeinek megóvására, az emberi léttér minőségét meghatározó tényezők megújítására.

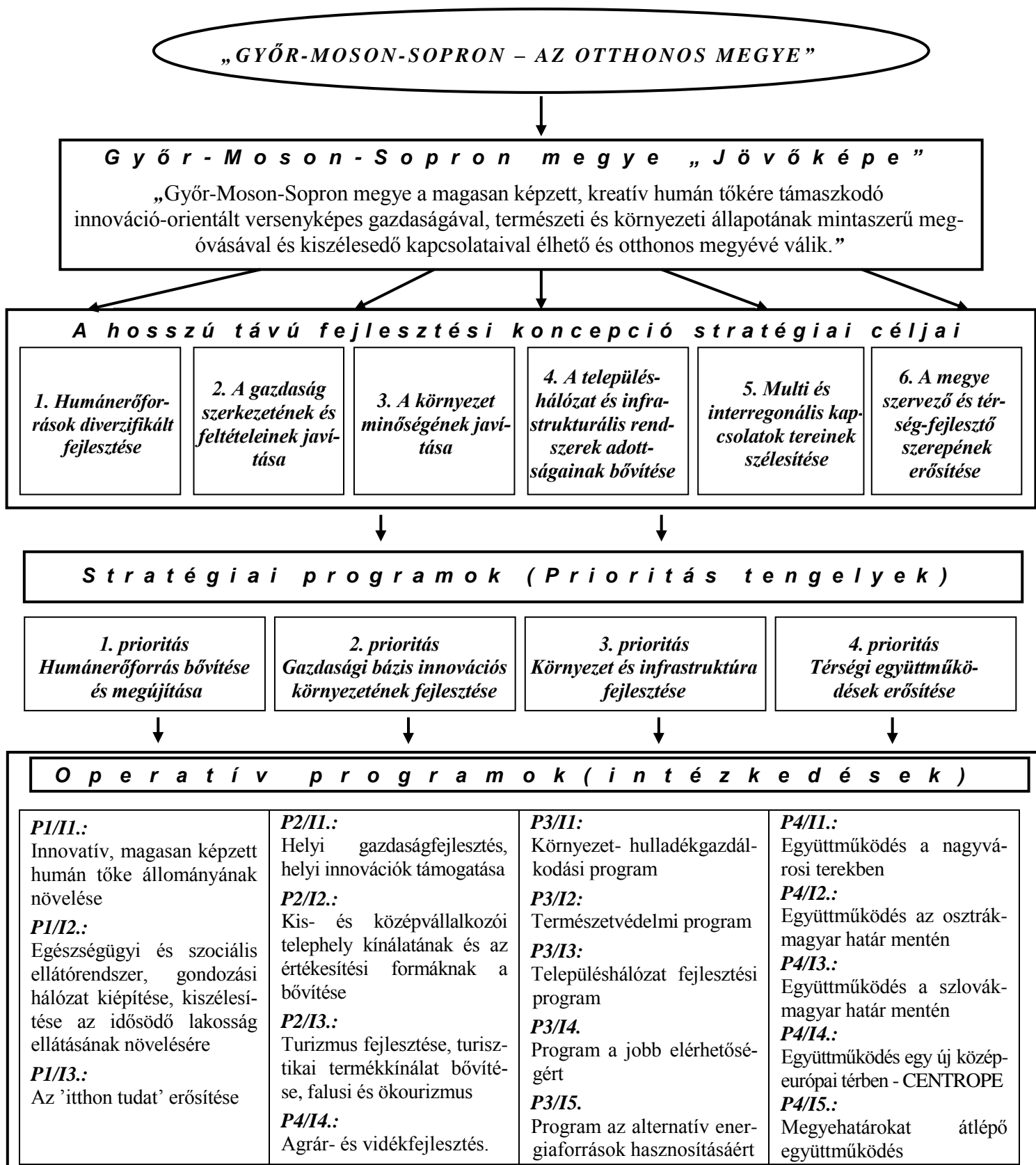
A következő időszak, így a fejlesztési hangsúlyok, áthelyezésére szolgál. Nagyobb szerepet kell vállalni a regionális programok megvalósításából, növelni kell a határ menti együttműködésekben rejlő lehetőségeket, hozzá kell járulni a megyei periférikus térségek belső és külső kapcsolatainak alakításához, a gazdasági bázis megújítását szolgáló, az innovációs folyamatok terjedését segítő tevékenységek és intézmények letelepedését kívánatos szolgalmazni. A megyefejlés ezen irányú váltása az eddigi megújítási tartalékokat aktivizálhatja, így a kitzűött misszió, s az ahhoz kapcsolódó célkitűzések tartósan érvényesülhetnek.

A fenti stratégiai célkitűzések megvalósítását a következő stratégiai programokat (prioritás tengelyeket) tartjuk szükségesnek meghatározni Győr-Moson-Sopron megye hosszú távú területfejlesztési koncepciójában:

1. *Humánerőforrás bővítése és megújítása*: segíti az 1. számú célkitűzés megvalósítását.
2. *Gazdasági bázis innovációs környezetének fejlesztése*: segíti a 2. számú célkitűzés megvalósítását.
3. *Környezet és infrastruktúra fejlesztése*: segíti a 3. és 4. célkitűzés megvalósítását.
4. *Térségi együttműködések erősítése*: segíti az 5. és 6. célkitűzés megvalósítását.

A hosszú távú fejlesztési koncepció célpiramisát tartalmazza az 1. ábra:

1. ábra A hosszú távú koncepció szerkezete és célrendszere

Szerkesztette: Lados M.

2.3. Stratégiai programok (Prioritás tengelyek)

A stratégiai programok (prioritás tengelyek) rövid- és középtávon valósítják meg a jövőképből levezethető hosszú távon érvényesülő stratégiai célokat.

Az egyes prioritások megfogalmazása az alábbi egységes szerkezetet követi:

- *Indoklás:*
A prioritás szükségességének általános leírása.
- *Általános célok:*
A prioritást megvalósító általános célok megfogalmazása.
- *Intézkedések:*
A prioritást megvalósítását segítő intézkedések. (A programozás alapegységei)

1. Humán erőforrás bővítése és megújítása

Indoklás

A humán erőforrások fejlesztése, megújítása alapját képezi a megye jövőbeli fejlődésének, a társadalom és a gazdaság folyamatos megújulásának. A társadalmi problémák megfelelő kezelése (pl. előregedő népesség) hozzájárul egy térség jólétéhez, az ott élők életminőségének javításához.

A kedvezőtlen demográfiai folyamatok, azaz az élve-születések jelentős mértékű visszaesése következtében a lakosság folyamatos előregedésével kell számolni. Ez egyre markánsabb problémát okozhat, és egyre nagyobb feladatokat ró az önkormányzatokra és az egészségügyi intézményrendszerre, továbbá megköveteli a szociális ellátórendszer megújítását, gondozási hálózat kiépítését, különösen az aprófalvas térségekben. E feladat megvalósításában feltétlenül építeni kell a kistérségeken belüli együttműködésre, valamint a megyében működő sokszínű nonprofit szektorra is.

A megye versenyképességének meghatározó bázisa a közoktatás és a szakképzés, melynek intézményrendszere kiemelkedő nemcsak a régióban, de a Dunántúlon is. A népesség iskolázottsága folyamatosan emelkedik, egy innovatív, magasan képzett emberi erőforrás áll rendelkezésre a megyében. A gazdaság szükségleteinek folyamatos változásai, a tudásigényes ipar, illetve a terciér szektor térhódítása következtében egyre inkább szükség van a szakképzés megújítására, ezt jelzi az is, hogy a hagyományos szakképzés (szakmunkásképzés) folyamatosan veszít súlyából; illetve a munkaerőpiacon való helytálláshoz pedig elengedhetetlen követelmény a magas általános képzettség, nyelv- és informatikai tudás, a megszerzett tudás folyamatos bővítése, frissítése, konvertálásra való képessége. E követelmények mind a képző intézményekre, mind a diákokra, illetve a munkavállalókra nagy terhet rónak, és az egy életen át való tanulásra ösztönöznek. Így elengedhetetlen feladat a „post-secondary” képzés kiterjesztése, a szakképzés, a felnőttképzés, az át- és továbbképzési rendszer fejlesztése, átalakítása, valamint a távoktatás (e-learning) szélesebb körű alkalmazása is. Hiányosság, hogy a régióon belül egyedül Győr-Moson-Sopron megyében nem létesült térségi integrált szakképző központ (TISZK).

Egy-egy település életében, népességmegtartó képességében meghatározó szerepet játszanak az egyetemi és főiskolai diplomával rendelkezők, hiszen többnyire szerepet vállalnak a helyi civil szerveződésekben, a helyi politika formálói, viselkedési mintáik révén pedig a kulturális fogyasztásra is jelentős hatást gyakorolnak. A megyében a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya csupán kismértékben marad el az országos átlagtól, azonban ez döntően a megye nagyvárosaira és közvetlen agglomerációjukra igaz. A megye periférikusabb térségeiben a lemaradás jelentősebb, ezért arányuk növelése érdekében szorgalmazni kell a térség felsőoktatási intézmé-

nyeiben diplomát szerzők letelepedését, valamint a megyéből származó, de máshol diplomát szerzők visszatérését.

A megyében egyszerre van jelen az országos helyzetnél lényegesebb kedvezőbb képet mutató, de az utóbbi években növekvő munkanélküliség (és csökkenő foglalkoztatási/aktivitási szint), valamint a munkaerőhiány. A feszültségek oldásának egyik lehetősége a részmunkaidős tevékenységek súlyának növelése a foglalkoztatási szerkezetben.

A megye gazdag kulturális hagyományokban és építészeti emlékekben. A történelmi kincsek feltárása, a régi korok méltó bemutatása fontos adalék jövőnk és gondolkodásunk formálásához. A védelem és a használat nem kizáró tényezői egymásnak, ezért törekedni kell a felújításra szoruló és, és hogy a funkciójukban méltatlan hasznosításnak kitett épületek újra régi pompájukban, és történetiségüknek megfelelő környezetben "éledjenek" újjá, ugyanakkor segítség az 'itt-hon tudat', a helyi-megyei identitás erősödését.

Általános célok

- A fokozatosan idősödő lakosság ellátásának növelése, különös hangsúlyt fektetve a megye periférikusabb helyzetű térségeire.
- A lakosság egészségi és mentális állapotának javítása.
- A munkaerő-piaci esélyek növelése, az egy életen át való tanulás lehetőségeinek megteremtése révén is.
- A civil szervezetek feladatvállalásának további erősítése, hangsúlyozottan az egészségügyi, szociális szolgáltatások és az oktatás, képzés terén.
- Kulturális és épített környezet értékeinek megóvása, kastélyok, kúriák értéknövelő megújítása és elsősorban turisztikai célú hasznosítása.
- Műemlékek értékmegőrzése, műemléki szempontból védett épületek, népi és nemzetiségi műemlékek használatot segítő megőrzése.
- Múzeumok, régészeti lelőhelyek látogatottságot növelő fejlesztése.
- Elsősorban kistélepüléseken a közösségi (benne a nemzetiségi) rendezvények támogatása.

A prioritástengely megvalósítását segítő intézkedések

A prioritástengely illeszkedik a Nyugat-dunántúli régió területfejlesztési koncepciójában megfogalmazott célrendszerben a *Társadalom megújítása, kohézió erősítése* célkitűzés oktatás-nevelési, egészségügyi és szociális céljaihoz, a *Gazdasági versenyképesség javítása* célkitűzés szakképzés, felnőttoktatás és felsőfokú képzés hatékonyságának növelése céljához, valamint a *Környezeti értékek, kulturális örökség megőrzése* célkitűzés kulturális örökség és társadalmi identitás értéknövelő kezelés és a *Társadalom megújítása, kohézió erősítése* célkitűzés kultúra céljaihoz.

A prioritás megvalósulását az alábbi intézkedések segítik:

P1/I1.: Innovatív, magasan képzett humán tőke állományának növelése

P1/I2.: Egészségügyi és szociális ellátórendszer, gondozási hálózat kiépítése, kiszélesítése az idősödő lakosság ellátásának növelésére

P1/I3.: Az 'itt-hon tudat' erősítése

2. Gazdasági bázis innovációs környezetének fejlesztése

Indoklás

A megyében és a Dunántúl északi és nyugati részében megindult gyors gazdasági növekedés tartósítása és fokozása nagyban függ attól az itt működő vállalkozások innovációs képességétől, azaz milyen gyorsan és hatékonyan tudnak innovációkat teremteni, befogadni és a gyakorlatba átültetni. A külföldi tulajdonú nagy és közepes vállalkozások jelenléte segíti egy innovációs millió kialakulását a megyében, ösztönzést nyújtva a helyi kis és közepes vállalkozásoknak a folyamatos megújulásra, innovációk alkalmazására a termelési folyamat, a beszerzés, gyártás, értékesítés, a logisztika integrációja és a minőségbiztosítási rendszerek bevezetése révén.

A külföldi tulajdonú vállalkozásokkal kapcsolatos további kívánatos fejlemény ezen vállalkozások helyben maradó hozzáadott értékének a növekedése. Ez a cél kétféleképpen valósulhat meg. Egyrészt a kvalifikált munkaerőt igénylő termelési fázisoknak, a termék és technológiafejlesztésnek, marketing részlegnek a termelőüzem mellé telepítésével közvetlen módon érhető el a vállalkozás által a nagyobb helyi hozzáadott érték képződés. Másrészt a külföldi vállalkozások erősebb integrálása a helyi gazdaságba, a helyi beszállítási lehetőségeken keresztül növeli a megyei gazdaság teljesítőképességét.

A megye vállalkozásainak jelentős részének a kapcsolatai, közvetlenül vagy közvetett módon a megye és országhatáron is túlnyúlnak, ezért a régióbeli, országos és világszintű folyamatoktól nem függetlenek. A környezetbe való minél nagyobb mértékű integrációját, és a régióközi kapcsolatokból eredő előnyök nagyobb kiaknázását is célozza ez a stratégiai program. A megye fekvése, a területén áthaladó európai közlekedési folyosók (Bécs-Budapest, és az Adria-Baltikum között) is a régióközi kapcsolatok elmélyülését segítik. Az osztrák és a szlovák határ közelsége egész Közép-Európában egyedülállóan előnyös telephelyi adottságokat jelentenek számos vállalkozás számára.

A koncepció építhet az eddig megvalósult intézkedésekre, az ipari parkok, inkubátorházak, innovációs központok már meglévő és tovább bővülő hálózatára, a Széchenyi István Egyetem és a Nyugat-magyarországi Egyetem elmúlt években kialakult új tudásbázisaira (kooperációs kutatóközpontok, regionális egyetemi tudásközpontok).

A helyi szaktudásra építő, speciális termékeket gyártó vállalkozások összgazdasági súlya csekély, de egy adott kistérségben, faluban fontos helyi foglalkoztató lehet. Az ilyen vállalkozások piacra jutási feltételeinek, információval való ellátásának a bővítése a gazdasági szerepükön kívül a társadalmi szerepük, népességmegtartó erejük miatt is fontos.

A turizmus terén a természetjáró belföldi turizmus igényeire építve a vidéki szálláshelyek növelése és minőségük javítása a kívánatos. A szálláshelyek mennyiségi növelése mellett a minőségi paraméterek javítására is hangsúlyt kell helyezni, az igényesebb vendégek kiszolgálása érdekében. Ezeket a kistérségi programokra építve kell megvalósítani.

A mezőgazdasággal kapcsolatos kérdések vonatkozásában a megyei fejlesztési koncepció teljes mértékben az elkészült Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Tervre támaszkodunk.⁸

Általános célok

- A vállalkozások versenyképességének, piacképességének növelése
- Klaszter alapú fejlesztések segítségével a vállalkozások megyén és régió belüli integráltságának javítása

⁸ Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv. Budapest, 2006. augusztus 14-i változat.

- A megyében meghatározó gazdasági ágazatokhoz kötődő K+F tevékenységek bővítése, innovációs transzfer szolgáltatás biztosítása
- Logisztikai központok fejlesztése és kapcsolódó szolgáltatásai bővítése
- Helyi (kistérségi) foglalkoztatási együttműködések (paktumok) kötelezettségvállalást jelentő kialakítása.
- A kiemelt turisztikai termékek – termál- és gyógy-turizmus, jelentős természeti értékkel, kulturális örökséggel rendelkező térségek – fejlesztése, a kínálat növelése
- A turisztikai intézményrendszer működési hatékonyságának javítása
- A mezőgazdasági termelés feltételeinek javítása, a szerkezetváltás ösztönzése, a piacra jutás erősítése
- A természeti adottságok fenntartható hasznosítására építő mező- és erdőgazdálkodás fejlesztés, a biogazdálkodás feltételeinek megteremtése, kiterjesztésének segítése
- Kistélepléseken elsősorban a helyi erőforrások fenntartható hasznosítására épülő mikro-vállalkozások fejlesztésének támogatása
- Falusi agro-turizmus és menedzsement fejlesztése

A prioritástengely megvalósítását segítő intézkedések

A prioritás megvalósulását három intézkedéscsomag segíti. Ezek között léteznek kapcsolódási pontok, de a hangsúlyok markánsan eltérnek egymástól.

P2/I1.: „Helyi gazdaságfejlesztés, helyi innovációk támogatása

P2/I2.: Kis- és középvállalkozói telephely kínálatának és az értékesítési formáknak a bővítése

P2/I3.: Turizmus fejlesztése, turisztikai termékkínálat bővítése, falusi és ökoturizmus

P4/I4.: Agrár- és vidékfejlesztés.

3. Környezet és infrastruktúra fejlesztése

Indoklás

Győr-Moson-Sopron megye infrastrukturális beruházásainak köszönhetően a környezeti elemek (levegő, víz, talaj) terhelése várhatóan folyamatosan csökkenni fog. Azonban a megye egyes térségeiben jelentős a lemaradás: csatornázottság, gázellátás tekintetében. Olyan területek ezek (Szigetköz, Rábaköz), melyek egyébként is környezetileg érzékeny területnek minősülnek: víz-bázisok védelme, a természetvédelmi területek, a Nemzeti Park közelsége miatt fontos e területek fokozott védelmét minél gyorsabban megoldani.

A megye területének 11%-a védett terület. A természetvédelmi területek megfelelő védelme, a védettség mind magasabb fokának kiterjesztése (Szigetköz), az ezt támogató intézkedések és szabályozások megalkotása és érvényre juttatása feladatot jelent mind az önkormányzatok, mind a lakosság számára. Összekötő kapocs lehet ebben a felvilágosító és támogató munkában a helyi civil szervezetek szakembergárdája is. Szigetköz helyzetének rendezését, javítását segítheti az érintett regionális és megyei területfejlesztési tanácsok, valamint kistérségi társulások által létrehozott „Szigetköz – Felső-Duna mente” Térségi Fejlesztési Tanács.

Az osztrák határ, a közvetlen tapasztalás következtében erősödött a megye lakosságának, településeinek környezeti érzékenysége. A régióban, de országosan is a megyében indult el egy integrált hulladékgazdálkodási rendszer kialakítása, amelynek megvalósítására három térségi szövetség alakult a megyében (Győr, Mosonmagyaróvár, Sopron).

A megye kisváros hálózata a megye dél - dél-nyugati területét kivéve kiteljesedet az elmúlt 10 évben. Fontos, hogy ezek a kistérségi központok bővítsék, erősítsék városi, térségszervező funkcióikat, ezzel is segítve az adott kistérségek népességmegtartó képességét. Fejleszteni kell a nagyvárosi agglomerációs gyűrűbe tartozó településeket is, amelyek a városi élettér után az első állomásai a megye lakosságának és a megyébe települők otthoneremtésének.

A közlekedési kapcsolatok és a kommunikációs csatornák javítják a kistelepüléseken élők helyzetét, az elérhetőség, a gyorsaság mind a gazdasági, mind magánéletben egyre fontosabbá válik. A úthálózat minőségi fejlesztése, az észak-déli, illetve kelet-nyugati összeköttetések, a mellékúthálózat és településközi, valamint a határ közeli utak fejlesztése és az elkerülő utak építése új távlatokat nyitnak meg a települések életében. A megye nagyvárosinak térségében erős szuburbanizációs folyamatok indultak el, illetve ezzel párhuzamosan ugrásszerűen megnőtt a személygépkocsi sűrűsége. Ez egyre hangsúlyosabbá teszi ezekben a térségekben az elővárosi közlekedési rendszerek fejlesztését, valamint rugalmas közlekedési rendszerek alkalmazást. Mindkét irányra születtek már megvalósíthatósági tanulmányok. A rendszerek a megye nagyobb sűrűségű turisztikai övezeteiben is alkalmazhatók (pl. Fertő mente).

A megye kedvező adottságokkal rendelkezik a megújuló energiaforrások hasznosítására. Az ország optimális szélerő hasznosítás preferálható területeire nemzeti szinten elkészített vizsgálatok szerint a legalkalmasabb területek a Dunántúl északi részén vannak. Ezen belül Győr-Moson-Sopron megye csaknem teljes területe alkalmas a szélenergia hasznosítására. Több park építése megkezdődött. A biomassza felhasználás nemzeti szintű kutató-fejlesztő bázisa alakult/alakul ki a megye felsőoktatási intézményeinek bázisán a régióban évek óta működő fa- és bútorigipari, valamint a frissen alakult megújuló energia klaszterrel együttműködve. Hasonlóan előremutató kutatási és kísérleti működési kezdeményezések indultak a megyében a napenergia hasznosítására. Szintén kedvező kísérletek folynak a megyében a bioetanol ipari méretű termelésére és üzemanyag célú hasznosítására. A megye potenciális geotermikus energiaforrás adottságai az egyik legkedvezőbbek az országban.

Általános célok

- az életminőségi-környezeti jellemzők általános szintjének emelése
- a természeti környezet védettségének mind magasabb szintre emelése
- kisvárosi hálózat bővítése, agglomerációs települések fejlesztése
- az elérhetőség javulása mind közlekedési, mind kommunikációs csatornákon keresztül
- a megújuló energiaforrás-hasznosítás mértékének növelése

A prioritástengely megvalósítását segítő intézkedések

A prioritástengely megvalósulását a következő intézkedések segítik:

P3/I1: Környezet- hulladékgazdálkodási program

P3/I2: Természetvédelmi program

P3/I3: Településhálózat fejlesztési program

P3/I4. Program a jobb elérhetőségért

P3/I5. Program az alternatív energiaforrások hasznosításáért

4. Térségi együttműködések erősítése

Indoklás

Győr-Moson-Sopron megye két ugyancsak uniós országgal is közvetlenül határos: Ausztriával, illetve Szlovákiával. A határ menti kapcsolatok – főként az osztrák féllel – rendkívül megerősödtek az elmúlt egy-másfél évtized folyamán, melyek további támogatása különösen fontos szerepet kell, hogy kapjon a jövőben is. A határon átnyúló együttműködések támogatása a Nyugat-dunántúli régió területfejlesztési programjában és a Győr-Moson-Sopron megye területfejlesztési koncepciójában (3. Prioritás: *Multi- és interregionális kapcsolatok szélesítése*) egyaránt szerepel. Annak ellenére, hogy a határ menti kapcsolatok egy-két területen már intézményesült formát nyertek (West/Nyugat Pannon Euregio, Hármas Dunavidék Euregio, CENTROPE Platform), a megye kötődése a közép-európai térhez még gyengének mondható.

A megyének a régi Európai Unió tagországokhoz (Ausztria, Németország) való közelsége kiemelkedő szerepet játszott és jelenleg is játszik a megyébe érkezett külföldi működő tőke telephelyválasztásában. A megyei exportmutató az országos átlaghoz képest igen kedvezőnek mondható, mind a befektetett külföldi tőke eredetét, mind az export irányultságát tekintve kitüntetett szerepe van a megye gazdasági életében Németországnak és Ausztriának. Így a határ menti és a transznacionális együttműködésekben kiemelkedő szerepe van ennek a gazdasági orientációnak. A csatlakozást követően, de időben eltolva jelenik meg majd a Schengeni Egyezmény hatályba lépésének (2007. decemeber), valamint az osztrák oldali munkavállalási korlátok feloldásának (2010) hatása.

Győr-Moson-Sopron megye a Nyugat-dunántúli régió részeként már 1995 óta folyamatosan részt vett a PHARE CBC támogatásával megvalósuló határ menti programokban (magyar-osztrák, magyar-szlovák, magyar-osztrák-szlovák PHARE CBC programok), majd a csatlakozást követően az Ausztria-Magyarország Interreg IIIA és a Magyarország-Szlovákia-Ukrajna Szomszédügyi Programban. A megye területfejlesztési szereplőinek egyik legsikeresebb minta területei voltak ezek a programok az Európai Unió támogatási programjaira történő felkészülésben és számos, a régió szükségleteiből fakadó fejlesztés megvalósításában (innováció-, gazdaság-, megújuló energia fejlesztések és együttműködések).

2007-től a korábbi Phare CBC és Interreg IIA és IIIA program a Strukturális Alapok újonnan kialakított 3. Céletterületét lefedő Területi Együttműködési Program keretei között folytatódik. Mind az osztrák, mind a szlovák határszakaszra önálló programdokumentum készült 2006 folyamán. (1-2. melléklet)

Az új európai és egyben kelet-közép európai regionális fejlődés egyik lehetséges növekedési pólusa a kirajzolódóban lévő Bécs-Pozsony-Budapest tengely. A fejlődési tengelyhez való csatlakozásból származó előnyök és lehetőségek kihasználását nagymértékben elősegítené egy a Győr-Moson-Sopron megye és a két szomszédos főváros között megvalósuló szorosabb együttműködés. Ez - Brno és Vas megye térségével kiegészülve – egyre markánsabban jelenik meg az 2003. decemberben az érintett területek politikai vezetői által aláírt CENTROPE kezdeményezés keretei között. Ebben a négy országot érintő együttműködési rendszerben fontos alrendszerként képeznek a Bécsújhely-Kismarton-Sopron és a Bruck an der Leitha-Mosonmagyaróvár városrégiók. Ez utóbbi esetében Grenzkommunal forum elnevezéssel elindult a hármas-határ térségében elhelyezkedő települések együttműködésének formalizálása. Míg a Fertő-tó körül az 1993-ban alakult osztrák-magyar közös nemzeti park térsége 2001-ben a Világörökség részévé vált Fertő-táj Világörökség elnevezéssel.

A megye északi határa mentén a korábbi viszonylag erős perszonális és munkaerő-piaci kapcsolatok a rendszerváltást követően – az önálló Szlovákia és a szlovák-magyar külpolitikai viszony problémái miatt mérséklődtek. E téren a politikai helyzet enyhülésével párhuzamosan mindenképpen a szlovák-magyar kapcsolatok felerősödésére kell számítani, mely megjelenési formája elsősorban – főként a magyarok lakta déli területekkel – a perszonális és a településközi kapcsolatok, valamint a gazdasági élénkülésében mutatkozik meg.

Az országhatár menti fekvés lehetővé teszi a komparatív előnyök számos formájának kiaknázását, így a gazdasági kooperációk kiszélesítését (pl. ipari, mezőgazdasági), a turizmus egybekapcsolását, az egyes országok különböző infrastrukturális rendszereink egybefűzését. A határon átnyúló kapcsolatok kiszélesítésével lehetőség nyílik a Győr-Moson-Sopron megyei városok települési funkcióinak határon túli érvényesítése (elsősorban Győr, Sopron és Mosonmagyaróvár esetében), ami a különféle közjavak és közszolgáltatások kölcsönös igénybevételében nyilvánul meg (pl. közép és felsőoktatás). Végül megemlítendő a civil társadalom akciótereinek kiszélesítéséből a települések közötti kapcsolatok (testvérváros, testvérközség) származó társadalmi előnyök.

A határon átnyúló együttműködések stratégiájának építése a Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat és a Győr-Moson-Sopron Megyei Területfejlesztési Tanács közös feladata.

Győr-Moson-Sopron megye külső kapcsolatrendszerében a külföldi (osztrák és szlovák) kapcsolatok mellett természetesen nagyon fontos szerepet játszanak a belföldi, megyehatáron átnyúló történeti-gazdasági kapcsolatok is, hiszen három megyével is határos. Délről a szintén a Nyugat-dunántúli régióhoz tartozó Vassal, valamint délről és kelet felől a Közép-dunántúli régióból Veszprém megyével, illetve Komárom-Esztergom megyével. Utóbbival a Duna, mint kiemelt fejlesztési térség, a lehetséges közös szlovák kapcsolatok, valamint a kialakult gazdasági és közszolgálati kapcsolatok miatt az együttműködés erősítése szükséges. Ennek jó példája a 2006. decemberben az érintett regionális és megyei területfejlesztési tanácsok, valamint a kistérségi társulások együttműködésével alapított „Szigetköz – Felső-Duna mente” Térségi Fejlesztési Tanács. A Győr-Moson-Sopron megyei program mindhárom megye irányába megfogalmaz olyan gazdaság-, illetve közlekedésfejlesztési programokat, amelyek az egymással szomszédos megyék közös összefogásával valósíthatók meg sikeresen.

Általános célok

- a határ közelségéből fakadó előnyök és lehetőségek kihasználása a határon átnyúló együttműködések élénkítésével és támogatásával
- a szomszédos megyékkel történő együttműködés fokozása, megyehatárok mentén fekvő periférikus térségek helyzetének javítása.

A prioritástengely megvalósítását segítő intézkedések

A szükségletek a stratégiai célok és a kiemelt célcsoportok alapján a határ menti együttműködés erősítése prioritás megvalósulását – összhangban a már futó és a jövőben tovább folytatódó Területi Együttműködési programokkal – a következő intézkedések segítik:

P4/I1.: Együttműködés a nagyvárosi terekben

P4/I2.: Együttműködés az osztrák-magyar határ mentén

P4/I3.: Együttműködés a szlovák-magyar határ mentén

P4/I4.: Együttműködés egy új közép-európai térben - CENTROPE

P4/I5.: Megyehatárokat átlépő együttműködés

2.4. A megyei koncepció koherenciája

2.4.1. Győr-Moson-Sopron megye fejlesztési koncepciójának illeszkedése a Nyugat-dunántúli régió fejlesztési koncepciójához⁹

	Humán erőforrás bővítése és megújítása			Gazdasági bázis innovációs környezetének fejlesztése				Környezet és infrastruktúra fejlesztése					Térségi együttműködések erősítése				
	I/1	I/2	I/3	II/1	II/2	II/3	II/4	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	IV/1	IV/2	IV/3	IV/4	IV/5
Környezeti értékek, kulturális örökség megőrzése																	
Környezeti állapot védelme																	
Természet- és tájvédelem																	
Kulturális örökség és társadalmi identitás értéknövelő kezelése																	
Települési környezet fejlesztése																	
Gazdaság környezettudatos működésének ösztönzése																	
Környezeti nevelés, oktatás																	
Társadalom megújítása, kohézió erősítése																	
Közszolgáltatások térségi alapon összehangolt fejlesztése																	
Egészségi állapot javítása, egészségügyi ellátórendszer fejlesztése																	
Társadalmi felzárkózás, szociális ellátások bővítése																	
Oktatás-nevelés infrastruktúrájának, módszertanának fejlesztése																	
Kultúra																	
A közösségi célú sportolási létesítmények fejlesztése																	
Nemzetközi szinten jelentős sporteseményeknek helyet adó létesítmények szolgáltatási színvonalnak és környezetének fejlesztése																	

⁹ 'Nyugat-dunántúli régió koncepciójának célrendszer' 2006. július 10-i változata alapján.

2.4.1. Győr-Moson-Sopron megye fejlesztési koncepciójának illeszkedése a Nyugat-dunántúli régió fejlesztési koncepciójához (folytatás)

	Humán erőforrás bővítése és megújítása			Gazdasági bázis innovációs környezetének fejlesztése				Környezet és infrastruktúra fejlesztése					Térségi együttműködések erősítése				
	I/1	I/2	I/3	II/1	II/2	II/3	II/4	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	IV/1	IV/2	IV/3	IV/4	IV/5
Társadalmi részvétel és innováció erősítése																	
Önkormányzatok közszolgáltatási színvonalának javítása																	
A gazdasági versenyképesség javítása																	
A régió kulcságazatainak klaszter alapú fejlesztése																	
A szakképzés, felnőttoktatás és a felsőfokú képzés hatékonyságának javítása																	
KKV-k versenyképességének javítása																	
Helyi (kistérségi) foglalkoztatási együttműködések (paktumok) kialakítása																	
Korszerű és rugalmas szervezet-irányítási és munkaszervezési modellek bevezetése																	
A régióban meghatározó gazdasági ágazatokhoz kötődő K+F tevékenységek bővítése																	
A térségek sajátos területi erőforrásaira építő gazdaságfejlesztés ösztönzése																	
Területi felzárkóztatás																	
Térségközpontok gazdasági szerepének megerősítése																	
A települések közti közlekedési kapcsolatrendszer bővítése																	
Tömegközlekedés szolgáltatási színvonalának javítása																	

Emberi erőforrás állomány meg- újítása																	
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.4.1. Győr-Moson-Sopron megye fejlesztési koncepciójának illeszkedése a Nyugat-dunántúli régió fejlesztési koncepciójához (folytatás)

	Humánereőforrás bővítése és megújítása			Gazdasági bázis innovációs környezetének fejlesztése				Környezet és infrastruktúra fejlesztése					Térségi együttműködések erősítése				
	I/1	I/2	I/3	II/1	II/2	II/3	II/4	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	IV/1	IV/2	IV/3	IV/4	IV/5
Belső, természeti erőforrások fenntartható hasznosításának ösztönzése																	
Lakó, üdülő funkciók erősítése																	
Kis- és mikro-vállalkozások fejlesztésének, együttműködések támogatása																	
Foglalkoztatási lehetőségek bővítése																	
A szegregáció megelőzése																	
Szélessávú informatikai hálózat fejlesztése																	
Területi együttműködések elősegítése																	
Nagyterségi kapcsolatok bővülésének ösztönzése																	
Kistérségi közlekedési kapcsolatok bővülésének ösztönzése																	
Határ menti együttműködések erősítése																	
Nagyterségi kapcsolatok fejlesztése																	
Nemzetközi kapcsolatok bővítése																	

Szerkesztette: Lados M. és Hermann J.

2.4.2. A megye nagyvárosi fejlesztési koncepcióinak integráltsága Győr-Moson-Sopron megye fejlesztési koncepciójában

	Humán erőforrás bővítése és megújítása			Gazdasági bázis innovációs környezetének fejlesztése				Környezet és infrastruktúra fejlesztése					Térségi együttműködések erősítése				
	I/1	I/2	I/3	II/1	II/2	II/3	II/4	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	IV/1	IV/2	IV/3	IV/4	IV/5
Győri agglomeráció és Győr Megyei Jogú Város¹⁰																	
Gazdasági versenyképesség javítása																	
Tudásalapú gazdaság megteremtése																	
Kis- és középvállalatok jövedelmenteremtő képességének javítása																	
A gazdaság működéséhez nélkülözhetetlen fejlesztések																	
Környezeti állapot javítása																	
Környezetjavító fejlesztések megvalósítása																	
A fenntartható termelési és fogyasztási szokások ösztönzése																	
A társadalom megújítása																	
A foglalkoztatás javítása																	
A gazdasági igényekhez igazodó képzési lehetőségek fejlesztése és elérhetőségének javítása																	
Az információs társadalom térségi elterjesztése																	
Közlekedési helyzet javítása																	
Integrált városi és agglomerációs közösségi közlekedési rendszer fejlesztése																	
Térségi hálózatok és együttműködés kialakítása																	
Városi és térségi szervezetek megerősítése, a turisztikai adottságok kihasználása																	
Nemzetközi együttműködések javítása																	

¹⁰A győri agglomeráció és Győr Megyei jogú Város integrált fejlesztési koncepciója' 2006. augusztus 20-i változata alapján.

2.4.2. A megye nagyvárosi fejlesztési koncepciójának integráltsága Győr-Moson-Sopron megye fejlesztési koncepciójában (folytatás)

	Humán erőforrás bővítése és megújítása			Gazdasági bázis innovációs környezetének fejlesztése				Környezet és infrastruktúra fejlesztése					Térségi együttműködések erősítése				
	I/1	I/2	I/3	II/1	II/2	II/3	II/4	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	IV/1	IV/2	IV/3	IV/4	IV/5
Sopron Megyei Jogú Város¹¹																	
<i>Gazdasági versenyképesség javítása</i>																	
Magasabb hozzáadott értéket előállító vállalkozások működésének ösztönzése Sopronban és környékén letelepítése																	
KKV-k versenyképességének és jövedelmezőségének javítása																	
Vásár-, kiállító funkció fejlesztése																	
Sopron város sajátos területi erőforrásaira építő gazdaságfejlesztés ösztönzése (logisztika, turizmus)																	
Megközelíthetőség javítása																	
<i>Társadalmi kohézió erősítése</i>																	
Nevelés-oktatás																	
Egészségi állapot javít																	
Szociális ellátás																	
Kulturális fejlesztések, társadalom megújulására tett törekvések																	
Önkormányzatok közszolgáltatási színvonalának javítása																	
<i>Fenntartható fejlődést biztosító környezeti, települési fejlesztések</i>																	
Természeti értékek hatékony és ésszerű megőrzése Települési környezet fejlesztése																	
Településen belüli közlekedés fejlesztése																	

¹¹ 'Sopron Megyei Jogú Város jövőképe és koncepcionális céljai' 2006. júliusi 18-i változata alapján.

2.4.2. A megye nagyvárosi fejlesztési koncepciójának integráltsága Győr-Moson-Sopron megye fejlesztési koncepciójában (folytatás)

	Humán erőforrás bővítése és megújítása			Gazdasági bázis innovációs környezetének fejlesztése				Környezet és infrastruktúra fejlesztése					Térségi együttműködések erősítése				
	I/1	I/2	I/3	II/1	II/2	II/3	II/4	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	IV/1	IV/2	IV/3	IV/4	IV/5
Agglomerációs kapcsolatok fejlesztése																	
Alapinfrastruktúra fejlesztése, elérhetőség javítása																	
Közösségi területek megújítása																	
Turisztikai, rekreációs célú fejlesztések																	
Nemzetközi, határon átnyúló együttműködések ösztönzése																	
Turisztikai együttműködések																	
Közlekedési kapcsolatok																	
Önkormányzati együttműködések ösztönzése																	

Szerkesztette: Lados M. és Hermann J.

MELLÉKLETEK

1. melléklet Ausztria-Magyarország Területi Együttműködési Program 2007-2013 prioritásai és intézkedései¹²

1. prioritás <i>Innováció, integráció és versenyképesség</i>		2. prioritás <i>Fenntartható fejlődés és elérhetőség</i>		3. prioritás <i>Technikai segítségnyújtás</i>
Intézkedések	Akcióterületek	Intézkedések	Akcióterületek	
<i>1/1. Gazdasági együttműködések támogatása</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Kutatás és technológiai fejlesztés - KKV-k együttműködése és közös marketingje - Szabadidő, turizmus és kulturális örökség fejlesztése - Kisprojekt Alap vállalkozások számára - Gazdasági klaszterek és üzleti telephelyek fejlesztése 	<i>2/1. Az öko-mobilitás erősítése, a közlekedés és a regionális elérhetőség javítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Logisztikai és infokommunikációs rendszerek fejlesztése - Határátkelők és regionális elérhetőség fejlesztése 	
<i>1/2. A munkaerőpiac fenntartható növekedési képességének fokozása</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Munkaerő-piaci együttműködések - Emberi erőforrás menedzsment (training, minősítési rendszerek, képzés) - Társadalmi integráció és esélyegyenlőség 	<i>2/2. A határon átnyúló közigazgatási, hatósági és intézményrendszerek együttműködésének elősegítése</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Helyi önkormányzati együttműködések - Vidéki és városi térségek területfejlesztési együttműködése - Kisprojekt Alap a helyi közösségek, intézmények és civil szervezetek számára - Regionális és helyi határon átnyúló együttműködési hálózatok támogatása 	
<i>1/3. A szociális infrastruktúra és a közszolgáltatások minőségének biztosítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Szociális és egészségügyi szolgáltatások, sürgősségi ellátás - Közszolgáltatások 	<i>2/3. A természeti erőforrás menedzsment javítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Bioszféra menedzsment - Megújuló energia és energia hatékonyság - Kockázat megelőzés, víz- és hulladékgazdálkodási menedzsment - Környezetvédelem és környezeti tudat (környezeti nevelés) 	

Szerkesztette: Lados M.

¹² A 2006. december 15-i bécsi Magyar-Osztrák Közös Programozási Csoport munkamegbeszélés javaslatainak átvezetését is tartalmazó 2006. december 20-i változat alapján saját – nem hivatalos – fordítás.

2. melléklet Magyarország-Szlovákia Területi Együtműködési Program 2007-2013 prioritásai és intézkedései¹³

1. prioritás <i>Gazdaság és társadalom</i>	2. prioritás <i>Környezet, természetvédelem és elérhetőség</i>	3. prioritás <i>Technikai segítségnyújtás</i>
<i>1.1. intézkedés</i> Határon átnyúló üzleti együttműködések támogatása	<i>2.1. intézkedés</i> A természeti környezet védelmét elősegítő közös tevékenységek	
<i>1.2. intézkedés</i> Kutatás-fejlesztési együttműködések	<i>2.2. intézkedés</i> Közös a természet megóvását célzó tevékenységek	
<i>1.3. intézkedés</i> Közös turisztikai fejlesztések elősegítése	<i>2.3. intézkedés</i> Kisléptékű útfelújítások (mellékutak felújítása), kerékpárutak és a tömegközlekedés fejlesztése	
<i>1.4. intézkedés</i> Egészségügyi ellátások közös használata	<i>2.4. intézkedés</i> A határfolyókon történő határátkelés feltételeinek javítása	
<i>1.5. intézkedés</i> Hálózati, partnerségi együttműködések, program és projektmenedzsment kapacitások fejlesztése	<i>2.5. intézkedés</i> Az info-kommunikációs rendszerek elérhetőségének javítása	
<i>1.6. intézkedés</i> Emberi erőforrások fejlesztése és közös használata		
<i>1.7. intézkedés</i> Kisprojekt Alap		

Szerkesztette: Lados M.

¹³ A 2006. december 4-i változat alapján változat alapján saját –nem hivatalos – fordítás.

3. melléklet Észrevételek és válaszok a Partnerség 2007-13 elnevezésű programozási feladat keretében készülő Győr-Moson-Sopron megyei területfejlesztési koncepció és program 2006. szeptemberi változatához¹⁴

A hivatkozott oldalszámok, fejezetek a szeptemberi változatra utalnak.

Kód: I – igen, N – nem, F – folyamatban

Rx.x – Az észrevétel 2006. szeptemberi változat oldalszámozása szerinti helyzete

Úx.x – Az észrevétel 2007. márciusi változat oldalszámozása szerinti helyzete

Vélsz	hely / oldal	kifogásolt rész	észrevétel / javaslat	Kód	Változtatás a dokumentumban, tervezői megjegyzések
1.	R1-2. oldal Ú1-2. oldal	nem található (3. old. a címlap)	átszámozandó	I	Az átszámozás megtörtént.
2.	R5. old. 1.1. Ú5. old. 1.1. 4. bekezdés	„... igyekezzen megfelelni”	„feleljen meg”	I	A szöveg javítása megtörtént.
3.	R6. oldal Ú6. oldal „partnerség” alpont	csak a kistérségről és a régióról szól (a megyei szint nem szerepel)	javítandó	I	A szöveg javítása megtörtént.
4.	R17. old. Ú18. old. Jövőkép	„Győr-Moson-Sopron megye a magasan képzett, kreatív humán tőkére támaszkodó innováció-orientált versenyképes gazdaságával, természeti és környezeti állapotának mintaszerű megóvásával és kiszélesedő kapcsolataival élhető és otthonos megyévé válik.”	<u>Gondolatjelek beszúrása + szövegmódosítás:</u> „Győr-Moson-Sopron megye – magasan képzett polgáraival, versenyképes gazdaságával, természeti és környezeti állapotának mintaszerű megóvásával, valamint kiszélesedő kapcsolataival – nyitott és otthonos megyévé válik.”	I	A szöveg módosítása megtörtént.
5.	R19. old. Ú20. old. szlogen	„ GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE AZ OTTHONOS MEGYE ”	<u>Gondolatjelek beszúrása + a szóismétlés törlése</u> „ GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE - AZ OTTHONOS MEGYE ”:	I	A szöveg javítása megtörtént.
6.	R24. old. Ú25. old. 3 prioritástengely	A felsorolt 4 intézkedés kevés	Kiegészítendő a hatályos koncepcióban is szereplővel: P3/I5.: program az épített és kulturális örökség védelméért	N	A júniusi szakértői megbeszélésen elhangzott javaslat szerint az első prioritás kiegészült a „P1/I3.: Az 'itthon tudat' erősítése” c. intézkedéssel, amely

¹⁴ A Győr-Moson-Sopron Megyei Területfejlesztési Tanács 2006. szeptemberi ülésére készített előterjesztés 3. mellékletében és a helyszínen kiosztott anyagban felsorolt összes v. elemény.

GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE HOSSZÚ TÁVÚ FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

Vélsz	intézkedései hely / oldal	kifogásolt rész	észrevétel / javaslat	Kód	humán infrastruktúra fejlesztést is tartalmazna. Változtatás a dokumentumban, tervezői megjegyzések
7.	R24. oldal Ú25. oldal	<p><i>Általános célok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ az életminőségi-környezeti jellemzők általános szintjének emelése ▪ a természeti környezet védettségének mind magasabb szintre emelése ▪ kisvárosi hálózat bővítése, agglomerációs települések fejlesztése ▪ az elérhetőség javulása mind közlekedési, mind kommunikációs csatornákon keresztül 	Az általános célok között a megújuló energiaforrások hasznosításának mértékének növelését is meg kellene jeleníteni.	I	Az általános célok kiegészítése a jelzett témakörrel kiegészült. Sőt „P3/I5. Program az alternatív energiaforrások hasznosításáért” címmel új intézkedés épült be a 3. prioritásba.
8.	R25. oldal Ú26. oldal	Ez utóbbi esetben Kommunál Fórum elnevezéssel elindult a hármashatár térségében elhelyezkedő települések együttműködésének formalizálása.	Helyesen Grenzkommunal forum a rövidített neve.	I	A szöveg javítása megtörtént.
9.	R24- 26. old. Ú25-26. old. Az „Indoklás” feltehetően egy korábbi anyagból való, ugyanis...	<p>„... a már EU tagsággal rendelkező Ausztriával, illetve a <u>csatlakozásra váró Szlovákiával</u>”</p> <p>„A megyének az <u>Európai Unió határához (Ausztriához) való közelsége</u>”</p> <p>„PHARE CBC program <u>az elkövetkezendő 2000-2006 közötti</u> tervezési időszakban”</p> <p>„megyét érintő határ menti programok prioritásait a 11., 12. és 13. melléklet tartalmazza.”</p> <p>Szó sincs a jelenleg futó Interreg III/A, valamint a 2007-től induló „területi együttműködési Obj. 3” programokról.</p>	<p>?</p> <p>?</p> <p>?</p> <p>Hol vannak?</p> <p>Ezeket is be kellene mutatni</p>	I	<p>A szöveg javítása megtörtént.</p> <p>A szöveg javítása megtörtént.</p> <p>Az érintett szövegrész törlésre megtörtént.</p> <p>Az érintett szövegrész törlésre megtörtént.</p> <p>Az osztrák, illetve a szlovák határszakaszra vonatkozó új programok prioritás-intézkedéseit az 1. és 2. mellékletek tartalmazzák.</p>
10.	R27-32. old. Ú28-33. old.	A megyei koncepció koherenciája című táblázatok mindegyike üres	Kitöltendők!	I	A táblázatok kitöltése megtörtént.

(a 2006. szeptember 25-éig beérkezett észrevételek)

4. melléklet Észrevételek és válaszok a Partnerség 2007-13 elnevezésű programozási feladat keretében készülő Győr-Moson-Sopron megyei területfejlesztési koncepció és program 2006. októberi változatához¹⁵

A hivatkozott oldalszámok, fejezetek a szeptemberi változatra utalnak.

Kód: I – igen, N – nem, F – folyamatban

Rx.x – Az észrevétel 2007. októberi változat oldalszámozása szerinti helyzete

Úx.x – Az észrevétel 2007. márciusi változat oldalszámozása szerinti helyzete

Vélsz	Hely/Oldal	Véleményező szervezet	Kifogásolt rész	Észrevétel/Javaslat	Kód	Változtatás a dokumentumban, tervezői megjegyzések
1.	általános	Győri Többcélú Kistérségi Társulás Munkaszervezete	A koncepció tartalma.	A koncepció nem teljesíti a koncepciótól elvárható követelményeket: - jelenlegi trendek bemutatása (nem tények kellene, mert azokat a helyzetelemzés tartalmazza) - fejlesztési elképzelések - források megjelölése	N	A megyére ható külső és belső folyamatok leírása esetenként olyan tényeket is tartalmaz, amelyek hatása túlnyúlik a következő évtizedre, így azoknak jövőt formáló hatásuk van. A koncepcióban megadott intézkedések a fejlesztések irányait határozzák meg. ennél konkrétabb megfogalmazásokat a '3. program' kötet tartalmaz. A forrásokat szintén a '3. program' kötet tartalmazza.
2.	R2. oldal Ú2. oldal	Pannonhalmi Többcélú Kistérségi Társulás	Megbízó címe.	Megbízó címe megváltozott: NYDRFÜ 9400 Sopron, Csatka Endre u. 6.	I	A jelzett helyen a szöveg javítása megtörtént.
3.	1.1. fejezet R5. oldal Ú5. oldal	Mosonmagyaróvári Többcélú Kistérségi Társulás	Reformok szerepének figyelembe vétele.	A háttérfeltételekben utalni kellene rá, hogy a koncepció és a program figyelembe veszi az elindult reformok és átalakítások hatását és igényét (egészségügy, államigazgatás, kistérségek növekvő szerepe).	I	A jelzett helyen a szöveg kiegészítése megtörtént.
4.	1.2. fejezet R5. oldal Ú5. oldal	Mosonmagyaróvári Többcélú Kistérségi Társulás	Fenntartható fejlődés értelmezése.	A fenntartható fejlődés nem jelentheti a csak önfelfinanszírozásra képes programok megvalósítását- ez csak a gazdasági szférára érvényesíthető, más területen csak közvetett haszon jelentkezhet (pl: kultúra, sport, stb.).	I	A jelzett helyen a szöveg átalakítása megtörtént.

¹⁵ A Győr-Moson-Sopron Megyei Területfejlesztési Tanács 2006. december 1-i ülésén kiosztott, 2006. november 30-ig beérkezett vélemények, észrevételek.

GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE HOSSZÚ TÁVÚ FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

Vélsz	Hely/Oldal	Véleményező szervezet	Kifogásolt rész	Észrevétel/Javaslat	Kód	Változtatás a dokumentumban, tervezői megjegyzések
5.	1.2. fejezet R5-6. old. Ú5-6. old.	Mosonmagyaróvári Többcélú Kistérségi Társulás	Esélyegyenlőség értelmezése	Az esélyegyenlőségben jelezni kellene, hogy a fejlődés lehetőségeiben is biztosítani kell az egyenlő esélyeket, így Szigetköz megoldatlan problémái azonosak a 85-ös úttól délre eső területekkel.	I	A jelzett szövegrész átalakítása megtörtént.
6.	1.2. fejezet R6. oldal Ú6. oldal	1.2. fejezet Mosonmagyaróvári Többcélú Kistérségi Társulás	Partnerség értelmezése.	Partnerség- a megyéknek minimális eszközeik vannak a kistérségben megvalósítandó fejlesztési igények kielégítésében, hatáskörük és forrásaik nem erre szabályozottak.	N	Az észrevétel igaz, azonban jelen a 'Partnerség 2007-2013' program keretében készülő megyei program, szemben a 2000-2006-os programmal nem finanszírozási dokumentum, hanem a megye területfejlesztési szereplői számára megfogalmazható fejlesztési dokumentum függetlenül a megye (Megyei Területfejlesztési Tanács finanszírozási lehetőségeitől és döntési kompetenciáitól).
7.	1.3. fejezet R7. oldal Ú7. oldal	Győri Többcélú Kistérségi Társulás Munkaszervezete	'A megye fejlődését meghatározó trendek' c. pont	Az első bekezdése tartalmát tekintve értelmetlen. A globális európai trendekre nem árt utalni, de nem a megyei koncepció feladata azok bemutatása. A megyei koncepció csak és kizárólag a megyére koncentráljon.	N	A megye nem önmagában létezik, fejlődési lehetőségeit globális, uniós és nemzeti trendek, folyamatok építéssel meghatározzák, mint a megye belső adottságai és folyamatai.
8.	1.3.1. fejezet R11. old. Ú11. old.	Győri Többcélú Kistérségi Társulás Munkaszervezete	Negatív forgatókönyv	Túl általános, nem a megyére koncentrál. Pl. a volt szovjet tagállamok közötti politikai bizonytalanságból eredő energiaválság az egész világon érzeteti a hatását. A megyének milyen veszélyekkel kell számolnia konkrétan? Erre semmi nem utal. Minimum egy kockázatkezelési mátrix illene ide a tényezők trendek megjelölésével.	I	A jelzett szövegrész átalakítása megtörtént.
9.	1.3.2. fejezet R12-14. o. Ú12-14. o.	Győri Többcélú Kistérségi Társulás Munkaszervezete	1.3.2. pont	Javarészt tényeket sorol fel, és nem csak trendeket tartalmaz!!!	N	A megyére ható külső és belső folyamatok leírása esetenként olyan tényeket is tartalmaz, amelyek hatása túlnyúlik a következő évtizedre, így azoknak jövőt formáló hatásuk van.

GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE HOSSZÚ TÁVÚ FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

Vélsz	Hely/Oldal	Véleményező szervezet	Kifogásolt rész	Észrevétel/Javaslat	Kód	Változtatás a dokumentumban, tervezői megjegyzések
10.	1.3.2. fejezet R12. old. Ú12. old.	Győri Többcélú Kistérségi Társulás Munkaszervezete	Győri munkaerő-hiány mérsékelése.	1.3.2.1. pont utolsó bekezdésében szerepel, hogy a Szlovákiából érkező munkaerő Győr szakképzett munkaerő-hiányát mérsékli. Győrnek nem segéd és betanított munkásokból van hiánya?	I	A jelzett szövegrész javítása megtörtént.
11.	1.3.2. fejezet R14. old. Ú14. old.	Győri Többcélú Kistérségi Társulás Munkaszervezete	1.3.2.3. pontban szerepel: „Győri Egyetem”	Helyette: Széchenyi István egyetem, vagy győri egyetem lenne a helyes.	I	A jelzett szövegrész javítása megtörtént.
12.	1.3.2. fejezet R14. old. Ú14. old.	Mosonmagyaróvári Többcélú Kistérségi Társulás	Turisztikai beruházások felsorolása.	A Széchenyi Terv keretében wellness szálló épült Lipóton is. A két mega beruházás helyszíne: Máriaakálnok és Bezenye.	I	A jelzett szövegrész javítása megtörtént.
13.	2.3. fejezet R19. old. Ú20. old.	Győri Többcélú Kistérségi Társulás Munkaszervezete	felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya	„A megyében a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya csupán kismértékben marad el az országos átlagtól, azonban ez döntően a megye nagyvárosaira és közvetlen agglomerációjukra igaz.” Itt valóban nagyobb a lemaradás?	N	A jelzett szövegrészt követő mondat egyértelművé tesz, hogy a mérsékelt lemaradás a megye nagyvárosait, míg a jelentős lemaradás a megye periférikus térségeit érinti..
14.	2.3. fejezet R20. old. Ú21. old.	Győri Többcélú Kistérségi Társulás Munkaszervezete	3. bekezdés utolsó mondata	Az alany és az állítmány nincs kapcsolatban. Értelmetlen!	I	A jelzett szövegrész javítása megtörtént.
15.	2.3. fejezet R21. old. Ú22. old.	Győri Többcélú Kistérségi Társulás Munkaszervezete	Általános célok	Általános célokat kellene tartalmazzon, nem kell kifejtteni egyből a humán erőforrások intézkedési területeit.	I	A jelzett szövegrész javítása megtörtént.
16.	2.3. fejezet R22. old. Ú23. old.	Győri Többcélú Kistérségi Társulás Munkaszervezete	Gazdasági bázis innovációs környezetének fejlesztése	Az indoklás összeszedetlen!	I	A jelzett szövegrész átdolgozása megtörtént.
17.	2.3. fejezet R24-25. o. Ú25-26. o.	Győri Többcélú Kistérségi Társulás Munkaszervezete	4. prioritás Térségi Együttműködés	„A PHARE CBC program az elkövetkezendő 2000-2006 közötti...” Lassan már 2007 van!!! Az utolsó PHARE CBC pályázatok zárását 2006. őszére tervezték.	I	A jelzett szövegrészek javítása megtörtént.

GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE HOSSZÚ TÁVÚ FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

Vélsz	Hely/Oldal	Véleményező szervezet	Kifogásolt rész	Észrevétel/Javaslat	Kód	Változtatás a dokumentumban, tervezői megjegyzések
18.	2.3. fejezet R25. old. Ú26. old.	Győri Többcélú Kistérségi Társulás Munkaszervezete	4. prioritás Térségi Együtműködés	A szlovák – magyar politikai viszony jelenleg nem túl kedvező.	I	A jelzett szövegrész javítása megtörtént.
19.	2.3. fejezet R25. old. Ú26. old.	Mosonmagyaróvári Többcélú Kistérségi Társulás	4. prioritás Térségi együttműködések.	A Térségi együttműködések között nem szerepel a kistérségi együttműködés, az ellátás szempontjából fontosabb, mint a nagytérségi együttműködés (jelenleg önkéntes társulások működnek, az együttműködés eszközeivel)	N	A prioritás a térségek közötti együttműködésről szól. A kistérségi, illetve az észrevétel tartalmát tekintve kistérségen belüli együttműködés valójában a partnerség elvének az érvényesítése alapvetően a közszolgáltatások ellátása, valamint a kistérségi fejlesztések területén.
20.	2.4. fejezet R27-32. o. Ú28-33. o.	Győri Többcélú Kistérségi Társulás Munkaszervezete	A megyei koncepció koherenciája	Koncepció végén a táblázatok nem értelmezhetőek.	I	A táblázatok kitöltése megtörtént.

5. melléklet Észrevételek és válaszok a Partnerség 2007-13 elnevezésű programozási feladat keretében készülő Győr-Moson-Sopron megyei területfejlesztési koncepció és program 2007. februári változatához¹⁶

A hivatkozott oldalszámok, fejezetek a szeptemberi változatra utalnak.

Kód: I – igen, N – nem, F – folyamatban

Rx.x – Az észrevétel 2007. februári változat oldalszámozása szerinti helyzete

Úx.x – Az észrevétel 2007. márciusi változat oldalszámozása szerinti helyzete

Vélsz	Hely/Oldal	Kifogásolt rész	Észrevétel/Javaslat	Kód	Változtatás a dokumentumban, tervezői megjegyzések
1.	általános	VAHAVA, IKT, KKV, BSE, WTO,	Egy mellékletben indokolt lenne a rövidítéseket „magyarázni”.	I	A rövidítés jegyzékkel kiegészült a dokumentum
2.	R12. o. Ú12. o. 1.3.2. fejezet 1. sor	...Intézet június 13-i szombathelyi...	...Intézet 2006. június 13-i szombathelyi...	I	A jelzett helyen a szöveg javítása megtörtént.
3.	R13. o. Ú13. o. 3. bekezdés 3.so	... megye ~~területfejlesztési szakembereit~~ fogadta...	.. megye nemzetközi referensét fogadta...	I	A jelzett helyen a szöveg javítása megtörtént.
4.	R13. o. Ú13. o. utolsó bekezdés 6. sor	...egyelőre Győr térsége számára...	...egyelőre Győr és Mosonmagyaróvár térsége számára...	I	A jelzett helyen a szöveg javítása megtörtént.
5.	R14. o. Ú14. o. 3. bekezdés	... Pannonhalma-Tét statisztikai kistérség két önálló kistérségre vált szét...	Indokolt lenne utalni arra, hogy ezen 2004-es változás mellett volt egy meg nem valósult javaslat is (Beled-Lövő kistérség kijelölése). Továbbá utalni kellene arra, hogy folyamatban van a vizsgálata annak az új kezdeményezésnek, amely Lövő szék-hellyel javasol 18 községből álló új kistérséget kijelölni.	I	A jelzett helyen a szöveg kiegészítése megtörtént.
6.	R15. o. Ú15. o. 4. Gazdaság 2. bekezdés	Befejeződött a mezőgazdaság átalakulása.	Az állítással ellentétes mondatok következnek.	N	Az idézett mondat vége az volt, hogy „...”, amely vegyes képet mutat. ...” A bekezdés többi része ezt a vegyes helyzetet írja le, amelyben egyaránt vannak pozitív és negatív történések.

¹⁶ A Győr-Moson-Sopron Megyei Területfejlesztési Tanács 2007. február 27-i ülés elhangzott és a helyszínen kiosztott anyagban felsorolt, 2007. február 27-ig beérkezett összes vélemény.

GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE HOSSZÚ TÁVÚ FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

Vélsz	Hely/Oldal	Kifogásolt rész	Észrevétel/Javaslat	Kód	Változtatás a dokumentumban, tervezői megjegyzések
7.	R15. o. Ú15-16. o. 5. Közlekedés		Hiányzik a leírásból több fontos téma: a Schengen után újra használható határközeli utak fejlesztése, kikötő, repülőtér...	I	A jelzett helyen a szöveg kiegészítése megtörtént.
8.	R16. o. Ú16. o. 7. Környezet...		Hiányzik a leírásból, hogy az MTT létrehozta a „Szigetköz” TFT-t (Komárom-Esztergommal közösen).	I	A jelzett helyen a szöveg kiegészítése megtörtént.
9.	R19. o. Ú20. o. Célpiramis	„Győr-Moson-Sopron ~~megye~~ az otthonos megye”	„Győr-Moson-Sopron – az otthonos megye”	I	A jelzett helyen a szöveg javítása megtörtént.
10.	R19. o. Ú22. o. Célpiramis		Hiányzik az Operatív Program intézkedéseinek felsorolása az ábrából.		A jelzett helyen a Célpiramis kiegészítése megtörtént.
11.	R23-24. o. Ú25-26. o. 3. Környezet és infrastruktúra fejlesztés		Az indoklásban utalni kellene a „Szigetköz” TFT-re és a hiányzó településközi és határ közeli utakra.	I	A jelzett helyen a szöveg kiegészítése megtörtént.
12.	R26. o. Ú27. o. 4. Térségi ...		Az indoklás utolsó bekezdésében utalni kell a „Szigetköz” TFT-re.	I	A jelzett helyen a szöveg kiegészítése megtörtént.
13.	R27. o. Ú28. o. 2.4.1. táblázat	„Térségi együttműködések erősítése” üres kockái ...	...kitöltendő (szűrítés): IV/3. alatt a „Környezeti értékek...” 1. és 2. sorában (a Fertőtérség és Szigetköz miatt)	I	A jelzett helyen a táblázat kiegészítése megtörtént.
14.	R28. o. Ú29. o. 2.4.1. táblázat	„Térségi együttműködések erősítése” üres kockái ...	...kitöltendő (szűrítés): IV/2, IV/3 és a IV/5. alatt a „Területi felzárkóztatás” 2. sorában (az osztrák-, a szlovák- és a megyehatárt átlépő utak miatt)	I	A jelzett helyen a táblázat kiegészítése megtörtént.
15.	R29. o. Ú31. o. 2.4.1. táblázat	„Térségi együttműködések erősítése” üres kockái ...	...kitöltendő (szűrítés): IV/4. alatt a „Területi együttműködések...” 4. sorában (pl. a megye CENTROPE vagy a CETC nagytérségi kapcsolatai miatt)	I	A jelzett helyen a táblázat kiegészítése megtörtént.
16.	R30. o. Ú31. o. 2.4.2. táblázat	„Környezeti állapot” üres kockái ...	...kitöltendő (szűrítés): IV/2. és a IV/3. alatt a „Területi együttműködések...” 1. sorában (a megye Sopron és Győr környékén, az osztrák, illetve a szlovák ügyekben vállalt szerepe miatt)	I	A jelzett helyen a táblázat kiegészítése megtörtént.
17.	R31. o. Ú32. o. 2.4.2. táblázat	„Térségi együttműködések erősítése” üres kockái ...	...kitöltendő (szűrítés): IV/2, IV/3 és a IV/5. alatt a „Gazdasági versenyképesség...” 5. sorában (az osztrák-, a szlovák- és a megyehatárt átlépő utak miatt)	I	A jelzett helyen a táblázat kiegészítése megtörtént.

GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE HOSSZÚ TÁVÚ FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

Vélsz	Hely/Oldal	Kifogásolt rész	Észrevétel/Javaslat	Kód	Változtatás a dokumentumban, tervezői megjegyzések
18.	R32. o. Ú33. o. 2.4.2. táblázat	„Térségi együttműködések erősítése” üres kockái ...	..kitöltendő (szűrkítés): IV/2, IV/3 és a IV/5. alatt az „Agglomerációs kapcsolatok...” 5. sorában (az osztrák-, a szlovák- és a megyehatáron túlmutató ügyekben)	N	Az agglomerációs kapcsolatok blokknak nincsen 5. sora